

ULOGA I ZNAČAJ POREZA NA DOHODAK U POREZNOM SUSTAVU

Martinović, Anamaria

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:056063>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Diplomski studij Financijski menadžment

Anamaria Martinović

**ULOGA I ZNAČAJ POREZA NA DOHODAK U POREZNOM
SUSTAVU**

Diplomski rad

Osijek, 2021.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Diplomski studij Financijski menadžment

Anamaria Martinović

**ULOGA I ZNAČAJ POREZA NA DOHODAK U POREZNOM
SUSTAVU**

Diplomski rad

Kolegij: Komparativni porezni sustavi

JMBAG: 0010220246

e-mail: amartinovic@efos.hr

Mentor: prof.dr.sc. Branimir Marković

Osijek, 2021.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Graduate Study of Financial management

Anamaria Martinović

**THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF INCOME TAX IN THE
TAX SYSTEM**

Graduate paper

Osijek, 2021.

**IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA**

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je DIPLOMSKI (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. Izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: ANAMARIA MARTINović
JMBAG: 0010220246
OIB: 66648642475
e-mail za kontakt: anankxy43@hotmail.com
Naziv studija: DIPLOMSKI STUDIJ FINANCIJSKI MENADŽMENT
Naslov rada: ULOGA I ZNAČAJ POREZA NA DOHODAK U POREZINOM SUSTAVU
Mentor/mentorica rada: prof. dr. sc. BRANIMIR MARKOVIĆ

U Osijeku, 17. lipnja 2021. godine

Potpis Anamaria

ULOGA I ZNAČAJ POREZA NA DOHODAK U POREZnom SUSTAVU

SAŽETAK

Porezni sustav neke države obuhvaća sve porezne oblike koje postoje u granicama iste države, a razlikuju se jedan od drugog te ne postoje dvije države sa istim poreznim sustavom. U radu je analiziran jedan od najznačajnijih poreznih oblika glede implikacija poreza na fiskalne politike države, porez na dohodak. Porez na dohodak važan je instrument politike raspodjele i politike rasta bogatstva stanovništva, a spada u zajedničke poreze te kao takav uzima u obzir i sve karakteristike poreznog obveznika što ga čini vrlo kompliciranim poreznim oblikom. Porezni obveznici poreza na dohodak su fizičke osobe koje ostvaruju dohodak, a u izvore dohotka ubrajaju se primici ostvareni od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala te porez na drugi dohodak.

U Republici Hrvatskoj, porez na dohodak temelji se na odredbama Zakona o porezu na dohodak. Kroz povijest su se dogodile brojne izmjene i dopune istog poreza, kao i cjelokupnog sustava.

U radu je učinjena analiza poreza na dohodak glede poreza na dohodak od nesamostalnog rada, od samostalne djelatnosti, od imovine i imovinskih prava, od kapitala te porez na drugi dohodak. Isto tako, u radu se iznosi primjer obračuna dohotka od nesamostalnog rada (plaće) te se analizira porez na dohodak u Republici Hrvatskoj u trogodišnjem razdoblju od 2018. do 2020. godine.

Ključne riječi: porezni sustav, porez na dohodak, dohodak, porezni obveznici

ABSTRACT

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF INCOME TAX IN THE TAX SYSTEM

The tax system of a state includes all tax forms that exist within the borders of the same state, and differ from each other, and there are no two states with the same tax system. The paper analyzes one of the most important tax forms regarding the implications of taxes on government fiscal policies, income tax. Income tax is an important instrument of the policy of distribution and growth policy of the population's wealth, and it belongs to the common taxes and as such takes into account all the characteristics of the taxpayer, which makes it a very complicated form of taxation. Taxpayers of income tax are natural persons who earn income, and the sources of income include receipts from nonself-work, self-activities, self-employment, property and property rights, capital and taxes on other income.

In the Republic of Croatia, income tax is based on the provision of the Income Tax Act. Throughout history, there have been numerous changes and additions to the same tax as the whole system.

The paper analyzes the income tax in terms of income tax from nonself-work, self-activities, property and property rights, capital and other income tax. Also, the paper presents an example of income calculation and analyzes the income tax in the Republic of Croatia in the three-year period from 2018 to 2020.

Keywords: tax system, income tax, income, taxpayers

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Definiranje predmeta istraživanja.....	1
1.2. Ciljevi rada.....	1
2. METODOLOGIJA RADA	3
2.1. Metode istraživanja.....	3
2.2. Sadržaj i struktura rada	4
3. KARAKTERISTIKE POREZNOG SUSTAVA REPUBLIKE HRVATSKE	5
3.1. Državni porezi	7
3.2. Županijski porezi	8
3.3. Gradski ili općinski porezi.....	8
3.4. Zajednički porezi.....	9
3.5. Porezi na dobitke od igara za sreću i naknade na privređivanje igara na sreću ..	13
3.6. Naknada za privređivanje nagradnih igara	14
4. POREZ NA DOHODAK.....	15
4.1. Definiranje dohotka i osnovnih oblika poreza na dohodak	15
4.2. Porezni obveznik	17
4.3. Osobni odbitak ili neoporezivi dio dohotka	18
4.4. Fiskalna decentralizacija	21
4.5. Utvrđivanje oporezivog dohotka.....	22
4.6. Porezna reforma 2021. godine.....	24
5. VRSTE DOHOTKA U REPUBLICI HRVATSKOJ	27
5.1. Dohodak od nesamostalnog rada	27
5.2. Dohodak od samostalne djelatnosti	28
5.3. Dohodak od imovine i imovinskih prava	29

5.4. Dohodak od kapitala	30
5.5. Porez na drugi dohodak.....	30
6. USPOREDBA POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ SA ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE	31
7. PRIMJERI OBRAČUNA PLAĆE	37
8. ANALIZA POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ U TROGODIŠNJEM RAZDOBLJU OD 2018. DO 2020. GODINE	42
8.1. Ukupni javni prihodi i rashodi Republike Hrvatske u razdoblju od 2018. do 2020. godine.....	42
8.2. Prihod od poreza i prireza na dohodak te ukupni prihod od poreza u razdoblju 2018. do 2020. godine	44
9. ZAKLJUČAK.....	47
Literatura.....	49
Popis dijagrama, grafikona, slika i tablica	51

1. UVOD

U ovom poglavlju rada definiran je predmet istraživanja te ciljevi diplomskog rada.

1.1. Definiranje predmeta istraživanja

Porezni sustav predstavlja ukupnost poreza koji funkcioniraju u zemlji, a obuhvaća sve porezne oblike koji postoje u granicama iste države. No važno je napomenuti kako ne postoje dvije države sa istim poreznim sustavom.

Predmet istraživanja diplomskog rada je uloga i značaj poreza na dohodak u poreznom sustavu, točnije na primjeru poreznog sustava Republike Hrvatske. Osnovna svrha rada je analizirati porez na dohodak u Republici Hrvatskoj tijekom trogodišnjeg razdoblja, od 2018. do 2020. godine.

1.2. Ciljevi rada

Cilj diplomskog rada je objasniti i prezentirati sve porezne oblike u Republici Hrvatskoj, ali isto tako i detaljnije objasniti sve karakteristike poreza na dohodak te vrste dohotka kako bi se razriješile nedoumice vezane uz taj dio poreznog sustava. Sve to nastoji se objasniti i prikazati pomoću provedene analize poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj.

Kroz istraživački dio rada nastojalo se dokazati ili odbaciti sljedeće navedene hipoteze:

- Postoji razlika u visini prihoda od poreza na dohodak tijekom godina.
- Poreznom reformom iz 2021. godine, porezni obveznici poreza na dohodak će ostvariti veći iznos dohotka.

Problematika rada podijeljena je na devet poglavlja koji se zatim dijele na manje cjeline. Rad još sadrži literaturu koja je korištena prilikom pisanja diplomskog rada te popis tablica, grafikona i dijagrama.

U uvodnom dijelu definirani su predmet rada, osnovna svrha rada, ciljevi rada, polazna hipoteza, kao i struktura rada. U drugom dijelu, pod poglavljem Metodologija rada opisane su korištene znanstvene metode kojima se služilo pri pisanju diplomskog rada. Nadalje, u trećem poglavlju obrađene su osnovne karakteristike poreznog sustava Republike Hrvatske gdje se detaljnije upozna sa svakim poreznim oblikom. Četvrto poglavlje odnosi se na teorijsko određivanje pojma poreza na dohodak gdje se teorijski definira

dohodak, osnovni oblici poreza na dohodak, porezni obveznik, proces utvrđivanja oporezivog dohotka te se nastojalo nešto ukratko reći o poreznoj reformi 2021. godine. Sljedećim poglavljem nastojalo se približiti vrste dohotka u Republici Hrvatskoj radi lakšeg shvaćanja praktičnog dijela rada, dok se šestim poglavljem nastojalo usporediti porez na dohodak u Republici Hrvatskoj i drugim zemljama Europske unije.

Nakon teorijskog opisivanja teme diplomskog rada, tijekom sljedeća dva poglavlja nastoji se prikazati praktičan dio ove teme. U sedmom poglavljju prikazan je primjer obračuna plaće dohotka prosječnog poreznog obveznika dok se u osmom poglavljju provodi analiza poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2018. do 2020. godine. Analizirani su ukupni javni prihodi i rashodi države u trogodišnjem razdoblju te prihodi od poreza na dohodak kao i ukupni prihod od poreza u istom razdoblju. Osmim poglavljem završava se praktičan dio rada, odnosno cjelokupni rad te se posljednjim poglavljem rada dolazi do sveobuhvatnog zaključka teme diplomskog rada.

2. METODOLOGIJA RADA

Drugim poglavljem definirane su znanstvene metode korištene prilikom pisanja diplomskog rada kao i definiranje sadržaja i strukture rada.

2.1. Metode istraživanja

U radu su korištene sljedeće znanstvene metode: metoda klasifikacije, komparativna metoda, metoda deskripcije, metoda analize te induktivna metoda.

Metoda klasifikacije je korištena u teorijskom dijelu definiranja teme rada. „Klasifikacija je sistematska i potpuna podjela općega pojmova na posebne, u okviru opsega pojma“ (Zelenika, 2000:327).

„Metoda analize je postupak znanstvenog istraživanja i objašnjenja stvarnosti putem raščlanjivanja složenih misaonih tvorevina na jednostavnije dijelove i elemente i izučavanje svakog dijela za sebe i u odnosu na druge dijelove“ (Zelenika, 2000:327). Metoda analize je korištena tijekom pisanja cjelokupnog rada, a ponajviše u praktičnom odnosno istraživačkom dijelu rada.

„Komparativna metoda je postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, procesa i odnosa, odnosno utvrđivanje njihove sličnosti i razlika. To je usporedba između dvije stvari, dvije pojave, dva događaja, prvo se utvrde njihove zajedničke značajke, a zatim sve one po kojima se razlikuju“ (Zelenika, 2000:339). Metoda se koristila u preposljednjem poglavlju prilikom analize javnih prihoda i rashoda u Republici Hrvatskoj, odnosno tijekom usporedbe ukupnih poreza na dohodak u odnosu na ukupni prihod od poreza u trogodišnjem razdoblju. Te isto tako, ova metoda se koristila i prilikom usporedbe poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj i ostalim zemljama Europske unije.

„Metoda deskripcije je postupak jednostavnog opisivanja ili ocrtavanja činjenica, procesa i predmeta, ali bez znanstvenog tumačenja i objašnjavanja“ (Zelenika, 2000:338). Ova metoda je korištena u trećem, četvrtom i petom poglavlju rada prilikom opisivanja karakteristika poreznog sustava Republike Hrvatske, te prilikom opisivanja samog poreza na dohodak, kao i njegovih vrsta.

„Induktivna metoda je sistematska i dosljedna primjena induktivnog načina zaključivanja

u kojem se na temelju pojedinačnih i posebnih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu“ (Zelenika, 2000:323). Ova metoda je korištena u posljednjem poglavlju diplomskog rada.

2.2. Sadržaj i struktura rada

Struktura rada podijeljena je na devet poglavlja koji se zatim dijele na manje cjeline. Rad još sadrži korištenu literaturu koja se koristila prilikom pisanja diplomskog rada te popis tablica, grafikona i dijagrama.

U uvodnom dijelu definirani su predmet istraživanja i temeljni ciljevi diplomskog rada. Unutar drugog poglavlja pod naslovom Metodologija rada opisane su korištene znanstvene metode kojima se služilo pri pisanju ovog rada te sadržaj i struktura samog rada. Nadalje, u trećem poglavlju obrađene su osnovne karakteristike poreznog sustava Republike Hrvatske gdje je detaljnije opisan svaki pojedini porezni oblik. Četvrto poglavlje nosi naziv Teorijsko određivanje pojma poreza na dohodak gdje je, kako i sam naziv kaže, teorijski definiran dohodak, osnovni oblici te uloga poreza na dohodak, porezni obveznik, proces utvrđivanja oporezivog dohotka te se nastojalo nešto ukratko reći o poreznoj reformi 2021. godine. Sljedećim poglavljem nastojalo se približiti vrste dohotka u Republici Hrvatskoj radi lakšeg shvaćanja praktičnog dijela rada, dok se šestim poglavljem nastojalo usporediti porez na dohodak u Republici Hrvatskoj i drugim zemljama Europske unije.

Nakon teorijskog opisivanja teme diplomskog rada, tijekom sljedeća dva poglavlja nastoji se prikazati praktičan dio ove teme. U sedmom poglavlju prikazan je primjer obračuna plaće dohotka prosječnog poreznog obveznika dok se u osmom poglavlju provodi analiza poreza na dohodak u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2018. do 2020. godine. Analizirani su ukupni javni prihodi i rashodi države u trogodišnjem razdoblju te prihodi od poreza na dohodak kao i ukupni prihod od poreza u istom razdoblju. Osmim poglavljem završava se praktičan dio rada, odnosno cjelokupni rad te se posljednjim poglavljem rada dolazi do sveobuhvatnog zaključka teme diplomskog rada.

3. KARAKTERISTIKE POREZNOG SUSTAVA REPUBLIKE HRVATSKE

Povijest ubiranja poreza seže daleko u prošlost, dakako ne postoji niti jedna civilizacija koja nije ubirala poreze. Prvi počeci poreza vežu se uz plemenske zajednice kada su pripadnici istih zajednica odvajali i davali svoj plijen za dobrobit zajednice. Države starog vijeka su najčešće ubirale poreze u naturi, dok su Stari Grci ubirali poreze samo u iznimnim situacijama za vrijeme praznika, blagdana i slično. U prošlosti su u društvu postojali oni bogatiji, ali i oni siromašniji članovi baš kao što je i danas. Zbog toga su u prošlosti postojali dobrovoljni porezi kojeg su plaćali bogatiji članovi društva, no isto tako su postojali i prisilni porezi kojeg su plaćali robovi ili narodi koji izgube rat. No, ipak bez obzira na imućnost članova društva, porezi su prikupljani kako bi se osiguralo sigurno funkcioniranje zajednice, odnosno društva ili sustava.

Uvođenje stalnih poreza, odnosno poreznih oblika bilježi se krajem 19. i početkom 20. stoljeća razvojem kapitalizma. Stalni porezi su za državu značili prikupljanje značajnih sredstava na brz i adekvatan način kako bi država osigurala sredstva za financiranje javnih rashoda, odnosno kako bi osigurala efikasno funkcioniranje cijelog sustava. Jedan od prvih poreznih oblika bio je upravo porez na dohodak, a kasnije su uvedeni i porez na dobit te porez na dodanu vrijednost.

Od davnina pa sve do danas porezi nisu nikada ukinuti već su samo dobili na važnosti. Danas se smatraju fiskalnim instrumentima koji imaju veliku ulogu u osiguranju kvalitetnog funkcioniranja fiskalnog sustava države. Porezni sustav se jednostavno može opisati kao skup poreza, odnosno poreznih oblika koji se koriste za efikasno provođenje porezne politike države. Svi državljani pojedine države dužni su izdvajati dio svojih prihoda državi kako bi ona mogla osigurati javne usluge svojim državljanima. U javne usluge ubrajamo zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, brigu za starije kao i siromašnije članove društva, javnu sigurnost, itd.

Jelčić (2001) navodi četiri načela Adama Smitha na kojima se treba temeljiti svaki porezni sustav, a to su sljedeća načela:

1. ravnomjernost – državljani su dužni odvajati dio svojih prihoda razmjerno vlastitim ekonomskim mogućnostima
2. određenost – porezna obveza treba biti točno određena i regulirana zakonom
3. ugodnost – poreze treba prikupljati u najpogodnije vrijeme obveznika kako bi ubiranje bilo što ugodnije i „bezbolnije“

4. jeftinoća – troškovi utvrđivanja i ubiranja poreza trebaju biti što niži.

Kao najznačajniji instrument prikupljanja prihoda u suvremenim državama su upravo porezi. „Porezi su fiskalni instrument putem kojeg javna (državna) blagajna dolazi do najvećeg iznosa prihoda, pa tako oni i čine najizdašniji državni prihod uopće“ (Jelčić, 2001:32). Jednostavnije rečeno, svatko je dužan plaćati porez državi, a država mu zauzvrat osigurava javne usluge.

Svaka zemlja ima specifičan porezni sustav odnosno porezni sustavi se razlikuju od zemlje do zemlje i uvijek su podložni novim promjenama. Najčešća karakteristika različitosti poreznih sustava među zemljama je broj poreznih oblika unutar granica države. Republika Hrvatska je 1991. godine uspostavila porezni sustav kojim se nastoji osigurati izdašnost, jednostavnost, pravednost, neutralnost i jeftinoća. „U Hrvatskoj se porezima prikuplja oko 90% prihoda opće države“ (Hrvatska enciklopedija, 2021).

Isto tako, porezni sustav Republike Hrvatske ima više poreznih oblika pa se naziva pluralnim poreznim sustavom. Prema Poreznoj upravi Republike Hrvatske, porezni oblici poreznog sustava su:

- a) **„državni porezi** - porez na dodanu vrijednost (PDV), porez na dobit, posebni porezi i trošarine
- b) **županijski porezi** - porez na nasljedstva i darove, porez na cestovna motorna vozila, porez na plovila, porez na automate za zabavne igre
- c) **gradski ili općinski porezi** - prirez porezu na dohodak, porez na potrošnju, porez na kuće za odmor, porez na korištenje javnih površina, porez na promet nekretnina
- d) **zajednički porezi** – porez na dohodak
- e) **porezi na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću** – lutrijske igre, igre u casinima, igre klađenja, igra na sreću na automatima, naknada za priređivanje prigodnih jednokratnih igara na sreću
- f) **naknade za priređivanje nagradnih igara** - propisana uplata priređivača nagradnih igara u korist hrvatskog crvenog križa“ (Porezna uprava, 2021).

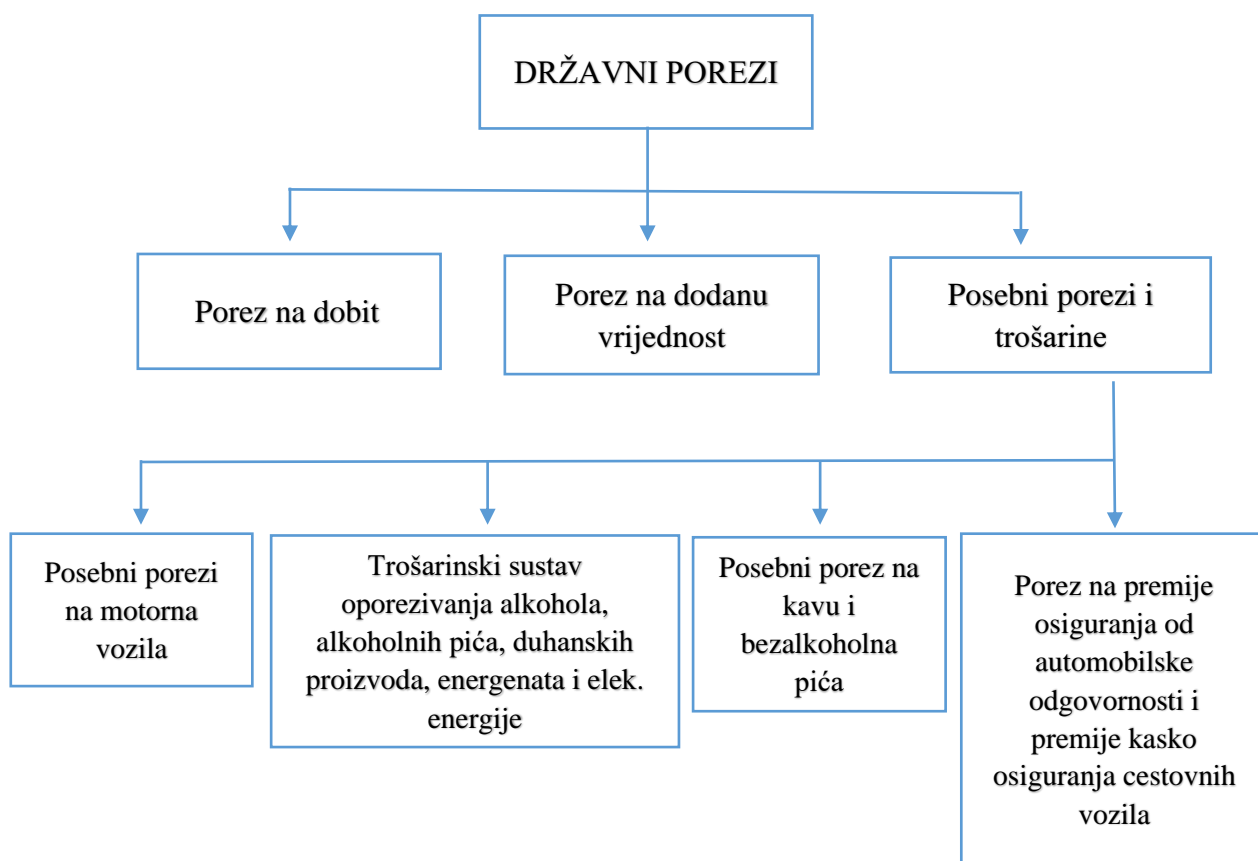
U nastavku rada nastoji se detaljnije opisati svaki pojedini porezni oblik unutar poreznog sustava Republike Hrvatske kako bi tema diplomskog rada bilo što bolje shvaćena.

3.1. Državni porezi

Kako bi država opskrbila proračun dostatnim sredstvima za pokrivanje rashoda, stječe prihode na različite načine. Primjerice, prikuplja sredstva određenim doprinosima, naknadama, temeljem vlastite djelatnosti odnosno poslovanjem državnih poduzeća, a najvećim dijelom prihode stječu porezima.

Kako i sam naziv kaže, državni porezi su porezni oblik čiji se prihodi slijevaju u proračun države, u ovom slučaju u proračun Republike Hrvatske. Državni prihodi služe za podmirivanje javnih rashoda koji su u nadležnosti države.

Struktura državnih poreza prikazana je sljedećim dijagramom:

Dijagram 1. Državni porezi

Izvor: obrada autora temeljem podataka iskazanih na službenoj stranici Porezne uprave

Dijagram 1. prikazuje strukturu državnih poreza koji se dijele na porez na dobit, porez na dodanu vrijednost te posebni porezi i trošarine. Posebni porezi i trošarine dodatno se dijele na posebne poreze na motorna vozila, na trošarinski sustav oporezivanja alkohola, alkoholnih

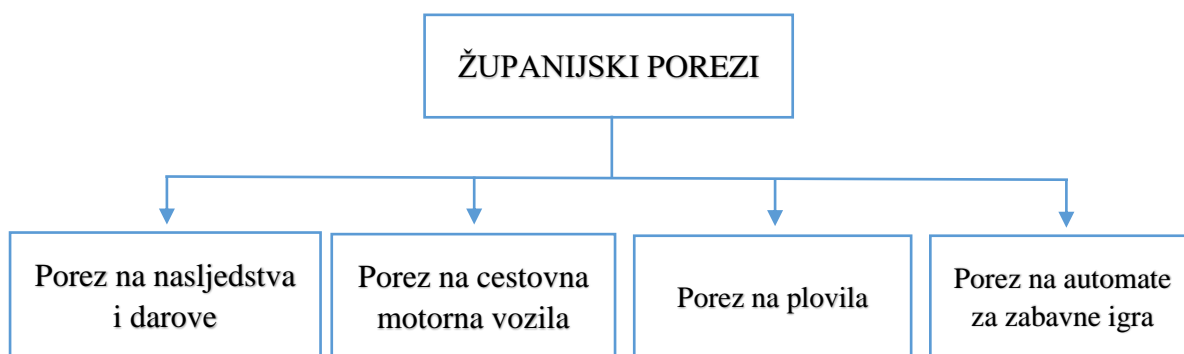
pića, duhanskih proizvoda, energenata i električne energije, na posebne poreze na kavu i bezalkoholna pića te na porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti i premije kasko osiguranja cestovnih vozila.

3.2. Županijski porezi

Županijski porezi su sastavnica poreznog sustava Republike Hrvatske. „Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave financiraju se prihodima od poreza, od pomoći te iz vlastitih i namjenskih prihoda sukladno posebnim propisima“ (NN 127/2017).

Županijske poreze mogu raspisati same županije, a ubirući takve poreze županija nastoji financirati svoje rashode te samim time i zadovoljiti javne potrebe iz svoje nadležnosti.

Struktura županijskih poreza prikazana je sljedećim dijagramom:

Dijagram 2. Županijski porezi

Izvor: obrada autora temeljem podataka iskazanih na službenoj stranici Porezne uprave

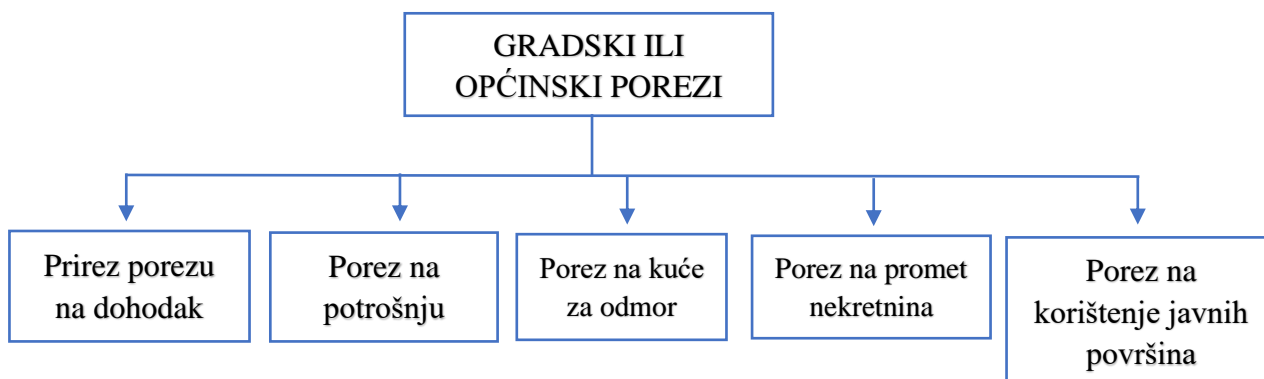
Dijagram 2. prikazuje podjelu županijskih poreza koji se dijele na porez na nasljedstva i darove, porez na cestovna motorna vozila, porez na plovila te porez na automate za zabavne igre.

3.3. Gradski ili općinski porezi

„Prema Zakonu o financiranju, jedinica lokalne i regionalne samouprave županije, općine i gradovi mogu uvesti svoje poreze koji će njima donijeti vlastiti prihod blagajne“ (NN 127/2017). Poznato je kako najveći dio sredstava stečenih na ovaj način, dolazi iz državnih poreza, no u daljnjem tekstu nastojalo se osvrnuti na gradske ili općinske poreze u Republici Hrvatskoj.

Gradske ili općinske poreze mogu raspisati općine i gradovi, a ostvareni prihodi su prihodi njihovog proračuna.

Gradski ili općinski porezi u prikazani su sljedećim dijagramom:

Dijagram 3. Gradski ili općinski porezi

Izvor: obrada autora temeljem podataka iskazanih na službenoj stranici Porezne uprave

Dijagram 3. prikazuje strukturu gradskih ili općinskih poreza koji su detaljnije razmatrani u nastavku seminarskog rada. „Gradski ili općinski porezi dijele se na prirez porezu na dohodak, porez na potrošnju, porez na kuće za odmor, porez na promet nekretnina te porez na korištenje javnih površina“ (Porezna uprava, 2021).

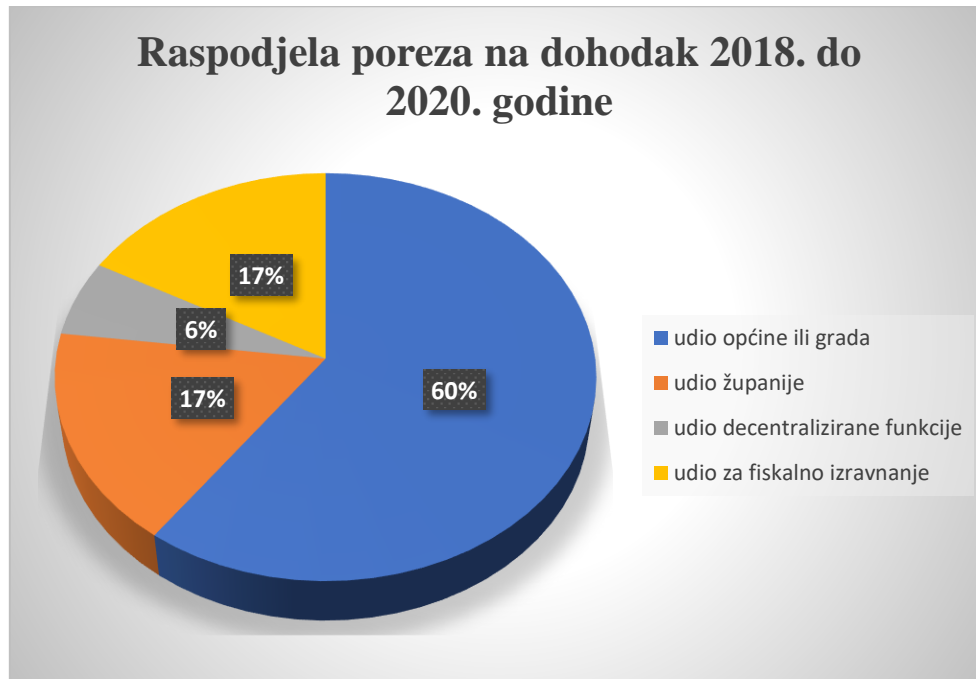
3.4. Zajednički porezi

Zajednički porez je, kako i sam naziv kaže, porez koji osigurava priljev financijskih sredstava u proračune gradova, županija i države u cjelini. Ovoj skupini poreza pripada samo porez koji nosi naslov diplomskog rada, a to je porez na dohodak.

„Prema čl. 5. st. 1. Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, porez na dohodak jest zajednički porez čiji se prihod dijeli između općina, gradova i županija“ (NN 127/2017).

„Prema čl. 5. st. 2. Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, prihod od poreza na dohodak raspodjeljuje se na: općine ili grad, županije, decentralizirane funkcije te fiskalno izravnanje“ (NN 127/2017).

Od 1.1.2021. godine na snagu stupa novi Zakon o porezu na dohodak koji sa sobom nosi i drugačiju raspodjelu poreza na dohodak. S obzirom na nove izmjene, u nastavku je analizirana raspodjela poreza na dohodak starog i novog Zakona, a radi lakše preglednosti isto će biti prikazano grafikonom.

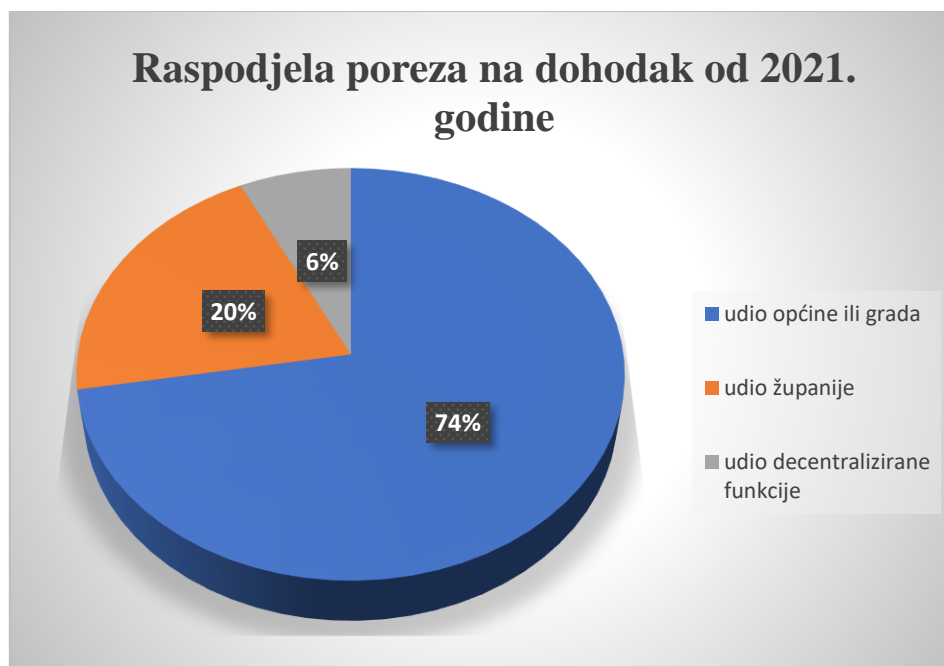

Grafikon 1. Raspodjela poreza na dohodak 2018. do 2020. godine

Izvor: obrada autora temeljem Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, čl. 5. st. 2.

Grafikonom 1. prikazana je raspodjela poreza na dohodak u razdoblju 2018. do 2020. godine. Temeljem odredbi Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne samouprave, utvrđeno je kako udio općine ili grada čini 60%, udio županije iznosi 17%, udio decentralizirane funkcije 6% te udio za fiskalno izravnanje čini 17%.

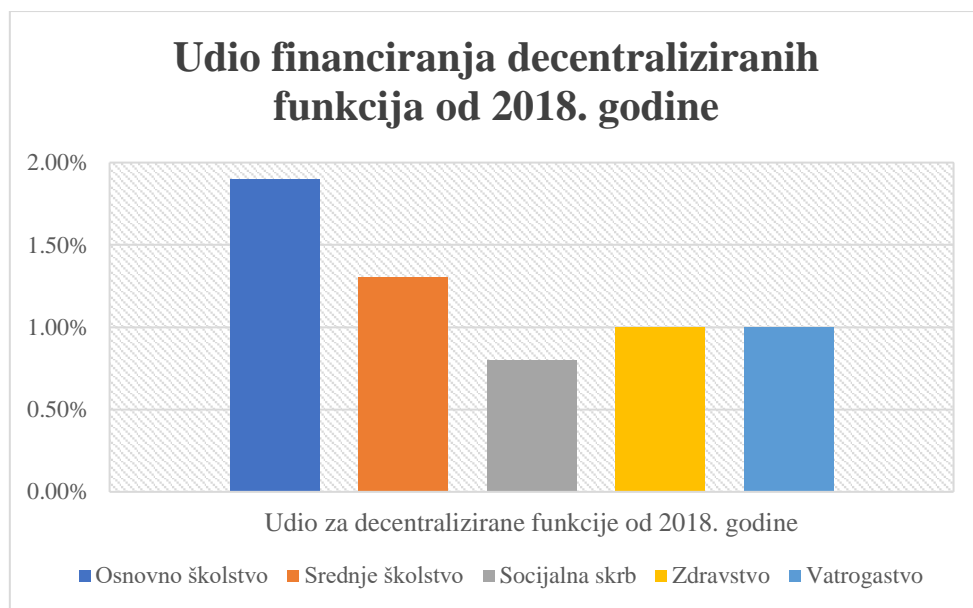
Isto tako, od 1. siječnja 2018. godine sav prihod od poreza na dohodak pripada jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Grafikon 2. Raspodjela poreza na dohodak od 1.1.2021. godine

Izvor: obrada autora temeljem Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, čl. 5. st. 2.

Grafikon 2. prikazuje raspodjelu poreza na dohodak koji je stupio na snagu od 01.01.2021. godine. Prema toj raspodjeli poreza na dohodak, udio općine ili grada sa 60% povećao se na 74%, udio županije povećao se 3% te sada čini 20%, udio decentralizirane funkcije nije se mijenjao te i dalje čini 6%, dok se udio za fiskalno izravnjanje ukida iz raspodjele. Udio koji je činio fiskalno izravnjanje raspodijelio se na udio općine ili grada te udio županije. Sredstva iz udjela fiskalnog izravnjanja osiguravat će se u državnom proračunu.

Grafikon 3. Udio financiranja decentraliziranih funkcija od 2018. godine

Izvor: obrada autora temeljem Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, čl. 5. st. 3.

Grafikon 3. prikazuje udio financiranja decentraliziranih funkcija od 2018. godine koji se nije mijenjao sve do danas. Općina, grad, županija i Grad Zagreb prema utvrđenim propisima financiraju decentralizirane funkcije gdje za obrazovanje, odnosno osnovno školstvo udio iznosi 1,9% dok je udio za srednje školstvo nešto niži i iznosi 1,3%. Udio za socijalnu skrb čini 0,8% od čega 0,2% odlazi za centre za socijalnu skrb, a ostatak točnije 0,6% odlazi na domove za starije i nemoćne osobe. Udio za zdravstvo i vatrogastvo odnosno javne vatrogasne postrojbe čini isti postotak, točnije 1%.

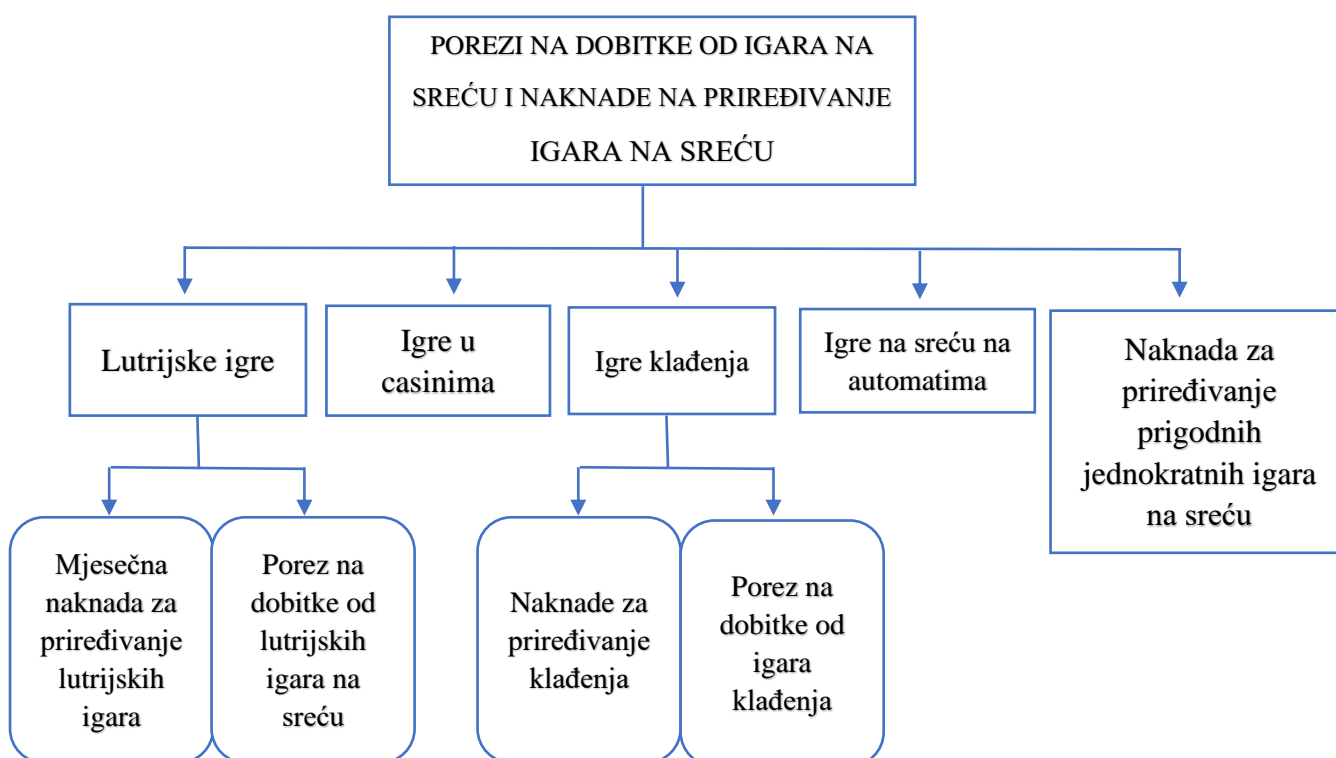
Bez obzira na izmjene koje su se dogodile od 2018. godine, a vezane su uz raspodjelu poreza na dohodak, udjeli za decentralizirane funkcije nisu se mijenjale te isti postotak udjela čine i danas.

U konačnici, raspodjela poreza na dohodak poprilično je komplicirana, a tome pridonose i učestale izmjene Zakona kroz godine. Novim izmjenama nastoji se osigurati što jednostavniji i pravedniji sustav raspodjele poreza na dohodak, sustav financiranja decentraliziranih funkcija te prijašnji sustav fiskalnog izravnjanja jedinica lokalne i područne samouprave.

3.5. Porezi na dobitke od igara na sreću i naknade na privređivanje igara na sreću

Porezi na dobitke od igara na sreću i naknade za priređivanje igara na sreću su porezi čiji se prikupljeni iznosi uplaćuju u državni proračun Republike Hrvatske.

Struktura poreza na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću prikazana je dijagramom 4.

Dijagram 4. Porezi na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću

Izvor: obrada autora temeljem podataka iskazanih na službenoj stranici Porezne uprave

Dijagramom 4. prikazana je struktura poreza na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću. Igre na sreću dijele se na lutrijske igre, igre u casinima, igre klađenja te igre na sreću na automatima. U ovu vrstu poreza spadaju i naknade za priređivanje prigodnih jednokratnih igara na sreću.

3.6. Naknada za privređivanje nagradnih igara

„Prema Zakonu o igrama na sreću, čl. 4. st. 2. priređivač je pravna osoba koja na temelju Zakona o igrama na sreću, stečenog prava na temelju odluke Vlade Republike Hrvatske i odobrenja Ministarstva financija ima pravo priređivanja igara na sreću“ (NN 87/09, 35/13, 158/13, 41/14, 143/14). Jednostavnije rečeno, priređivač igara je porezni obveznik. Od utvrđene vrijednosti fonda nagradnih igara, 5 % iznosa se uplaćuje na račun Hrvatskog crvenog križa. Također, priređivač je dužan na javnom natječaju prodati nagradni fond čija je vrijednost veća od 5.000,00 kn ukoliko nagradna igra nije podijeljena nakon završetka igre.

4. POREZ NA DOHODAK

Kao jedan od najznačajniji poreznih oblika, porez na dohodak prikazan je u okviru ovog poglavlja. Predstavlja značajan prihod države, a kako je u prethodnom poglavlju navedeno spada u zajedničke poreze. Svaka osoba se trudi u životu ostvarivati dohodak kako bi osigurala osnovne egzistencijalne potrebe, no poznato je kako je dohodak pojedinca različitih u odnosu na dohotke drugih pojedinaca, odnosno visina osobnog dohotka pojedinca se razlikuje. Upravo to i je jedan od uzroka većih razlika između bogatih i siromašnih.

„Porez na dohodak jest uz porez na promet jedan od najznačajnijih poreznih oblika poreznog sustava svake suvremene države. Veliko značenje poreza na dohodak ogleda se ne samo u njegovoj velikoj financijskoj izdašnosti nego i u njegovoj upotrebi kao elastičnog i vrlo djelotvornog instrumenta ekonomske i socijalne politike“ (Jelčić, 2001:221).

Isto tako, porez na dohodak značajnu ulogu ima i kao instrument politike raspodjele jer kako je ranije rečeno visina dohotka svakog pojedinca je različita. „Kod oporezivanja primjenom poreza na dohodak ishodište je princip plaćanja poreza prema ekonomskoj snazi, koja je kod oporezivanja ovim porezom – dohodak“ (Jelčić, 2001:221).

Porez na dohodak smatra se jednim od najkompliciranijih poreznih oblika jer ni kod jednog drugog poreza okolnosti utvrđivanja nisu povezane uz osobu kao kod ovog. Postoji niz problema pri utvrđivanju porezne osnovice, ali i poreznih olakšica o kojima će se nešto više govoriti u nastavku rada.

4.1. Definiranje dohotka i osnovnih oblika poreza na dohodak

Utvrđivanje porezne osnovice ovog poreznog oblika od velike je važnosti, ali koliko je važno toliko je i teško odrediti poreznu osnovicu poreza na dohodak.

„Porezi na dohodak obično se nameću na ukupan neto dohodak osobe, najčešće umanjen za neki iznos koji odražava egzistencijalni minimum, pri čemu se u većini slučajeva uzimaju u obzir okolnosti koje mogu utjecati na sposobnost osobe da plati porez, kao što su bračni status, broj djece i njihova dob te zdravstveno stanje“ (Spudić, 2017).

Prema Zakonu o porezu na dohodak (NN 127/00), dohotkom se smatra onaj iznos koji ostane kada se od primitaka odbiju izdaci nastali tijekom kalendarske godine koja se vodi kao porezno

razdoblje.

Jelčić (2001) navodi kako je odabir definicije nekog pojma uvijek rezultat cilja koji se želi postići. „Ako je cilj poreza na dohodak definiran time da sredstvima ubranim primjenom poreza na dohodak treba podmiriti potrebe javnog sektora za financijskim sredstvima, pri definiranju ekonomske snage se polazi od toga da je ona izraz odnosno odraz:

1. uvećanja ekonomske mogućnosti raspolaganja određenim sredstvima s jedne, ali je istodobno i
2. ograničena čimbenicima vezanim uz pokrivanje osobnih potreba s druge strane, odabrana bi definicija dohotka morala maksimalno respektirati ova dva aspekta“ (Jelčić, 2001:228).

„Kao rezultat takvog pristupa pri determiniranju poreza na dohodak, proizlazi da se pod tim porezom u najširem smislu razumijevaju danas svi porezi zajedno, kojih je neposredni objekt dohodak, koji:

1. se odnosi na ekonomske rezultate koje je ostvarila neka fizička osoba u određenom vremenskom razdoblju, i koji
2. uz istovremeno uzimanje u obzir osobnih okolnosti odražava ekonomsku snagu poreznog obveznika“ (Jelčić, 2001:229).

Dok Jelčić navodi jednu definiciju, Damjanović i dr. (2005) definiraju dohodak kao „razliku između primitaka priteklih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u isto poreznom razdoblju. Primici su sva dobra (novac, stvari, materijalna prava, usluge i drugo) koja su poreznom obvezniku pritekla u poreznom razdoblju. Izdacima se smatraju svi odljevi dobara s novčanom vrijednošću izvršeni radi ostvarivanja ili osiguranja primitaka“ (Dajmanović i dr., 2005:21).

Bez obzira koliko se autori trude definirati dohodak, vrlo je teško pronaći općeprihvaćenu definiciju koja najbolje definira sam dohodak. Nedostatak se ogleda i u tome što se smatra da bruto dohodak mora biti umanjen za troškove da bi se dobio neto dohodak koji se oporezuje.

„Dohodak nekog poreznog obveznika utvrđuje se da bi se iz veličine dohotka (VD), uz uzimanje u obzir osobnih svojstava odnosno okolnosti poreznog obveznika (OS), mogla utvrditi njegova porezna sposobnost (PS) pa proizlazi da je

$$PS = VD - OS \text{“ (Jelčić, 2001:230).}$$

Porez na dohodak ubire se na različite načine, a razlikuju se tri osnovna oblika:

1. „Engleski (britanski) oblik poreza na dohodak - svi oporezivi prihodi prvo se oporezuju jedinstvenom poreznom stopom na dohodak, a na dio dohotka koji prelazi određeni utvrđeni iznos primjenjuje se dodatni progresivni porez“ (Jelčić, 2001:227).
2. „Romanski tip poreza na dohodak – još se nazivaju i „porezi na određene vrste prihoda“, dijelom su proporcionalni, a dijelom progresivni, najprije se oporezuju pojedine vrste dohotka, a onda se u obzir uzimaju posebne okolnosti poreznog obveznika“ (Jelčić, 2001:227).
3. „Germanski tip poreza na dohodak – cijeli se dohodak oporezuje primjenom jedinstvenog progresivnog poreza na dohodak, u takvom su obliku izraženije poteškoće pri utvrđivanju dohotka“ (Jelčić, 2001:227).

U Republici Hrvatskoj primjenjuje se treći oblik poreza na dohodak odnosno germanski tip, a u mnogim suvremenim državama porez na dohodak smatra se jednim od najznačajnijih prihoda.

4.2. Porezni obveznik

„Porezni obveznik je fizička osoba koja ostvaruje dohodak. Ako više fizičkih osoba zajedno ostvaruje dohodak, porezni obveznik je svaka fizička osoba zasebno i to za svoj udio u zajednički ostvarenom dohotku“ (NN 127/00, 150/02). Kako je definirano Zakonom, pravna osoba nije, ali i ne može postati porezni dužnik poreza na dohodak niti da to želi. Porez na dohodak naziva se još i porezni dužnik jer je to fizička osoba koja je dužna platiti porez.

Isto tako, obveznik može biti tuzemni, odnosno osoba s prebivalištem ili boravištem na području Republike Hrvatske te inozemni, odnosno strana osoba koja ostvaruje dohodak na području Republike Hrvatske, a nema prebivalište niti boravište u RH.

Kako je rečeno, porezni obveznik može biti pojedinac ili grupa. „Načelo plaćanja poreza prema ekonomskoj snazi nesumnjivo je opravdano kao načelo koje izražava zahtjev da jači porezni teret podnese veća ekonomska snaga. Međutim, sadržaj tog načela ne bi trebao, niti bi se smio transponirati na jednu zapravo umjetno stvorenu veličinu, tj. na ekonomsku snagu obitelji ili tzv. „obiteljski dohodak“ (Jelčić, 2001:82).

4.3. Osobni odbitak ili neoporezivi dio dohotka

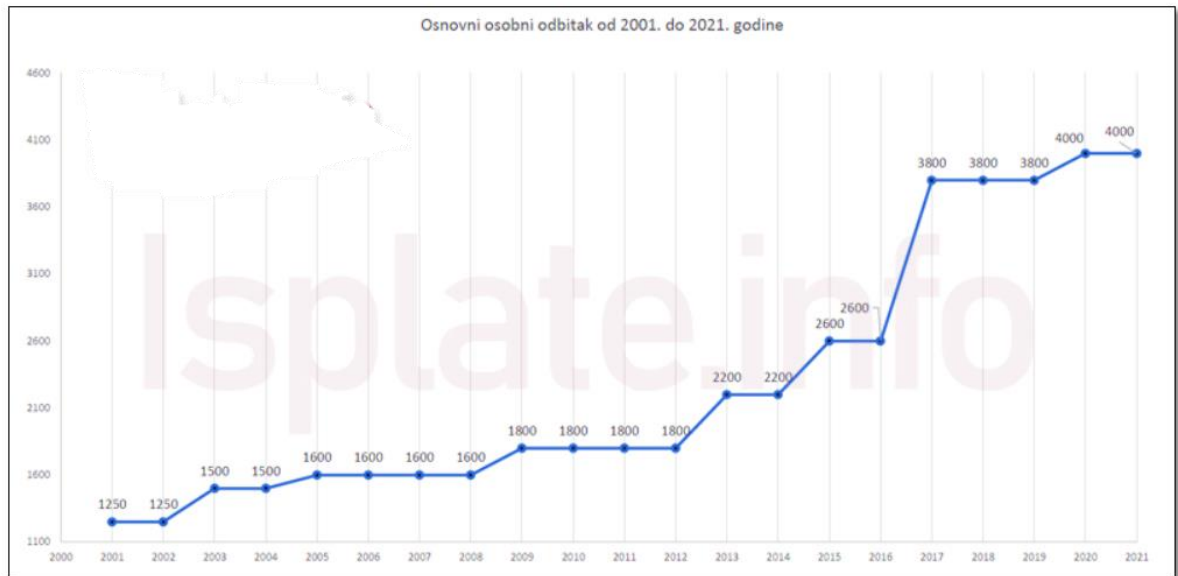
Osobni odbitak se najjednostavnije može definirati kao neoporezivi dio dohotka. Definiran je Zakonom o porezu na dohodak, a priznaje se prilikom obračuna plaća i ostalih vrsta bruto primitaka ostvarenih temeljem radnog odnosa (poslodavac-zaposlenik), obračuna mirovina i ostalih bruto primitaka po osnovi od nesamostalnog rada. Osobni odbitak se ne priznaje pri isplati drugog dohotka.

„Osobni odbitak sastoji se od četiri kategorije odbitaka i to:

1. *osnovni osobni odbitak* – u 2021. godini iznosi 4.000,00 kn i priznaje se svim poreznim obveznicima,
2. *osobni odbitak za uzdržavanu djecu* – priznaje se poreznim obveznicima koji uzdržavaju djecu,
3. *osobni odbitak za uzdržavane članove* – priznaje se poreznim obveznicima koji uzdržavaju ostale članove obitelji,
4. *osobni odbitak za invalidnost* – priznaje se poreznim obveznicima kojima je utvrđena (ili uzdržavanim članovima ili uzdržavanoj djeci) invalidnosti ili tjelesno oštećenje.

Za sve kategorije osobnog odbitka osnovica u 2021. godini iznosi 2.500,00 kn“ (Isplate.info, 2021).

Visina osobnog odbitka mijenjala se kroz godine. Sljedećom slikom prikazano je kretanje visine osobnog odbitka kroz godine, od 2001. do 2021. godine.

Slika 1. Kretanje osnovnog osobnog odbitka od 2001. do 2021. godine

Izvor: Isplate.info, 2021

Iz slike 1. može se zaključiti kako je osnovni osobni odbitak tijekom promatranog vremenskog razdoblja rastao. 2001. godine iznosio je samo 1.250,00 kn dok se najveće povećanje dogodilo 2017. godine kada je dosegnuo čak 3.800,00 kn i zadržao se do 2019. godine. Od 2020. godine iznosi 4.000,00 kn te se isti iznos zadržao i danas.

Temeljem Zakona o porezu na dohodak, mjesečno se na isplaćene plaće primjenjuju propisani koeficijenti za osobni odbitak poreznih obveznika i uzdržavanih članova. Sljedećom tablicom prikazani su propisani koeficijenti na temelju kojih se računa osnovni osobni odbitak.

Tablica 1. Propisani koeficijenti osnovnog osobnog odbitka

<i>OSOBNI ODBITAK</i>	<i>KOEFICIJENT</i>	<i>MJESEČNA SVOTA (u kn)</i>	<i>GODIŠNJA SVOTA (u kn)</i>
Osnovni osobni odbitak¹	1,6	4.000,00	48.000,00
Uzdržavani članovi uže obitelji ili bivši bračni drug kojem se plaća alimentacija	0,7	1.750,00	21.000,00
Prvo dijete	0,7	1.750,00	21.000,00
Drugo dijete	1,0	2.500,00	30.000,00
Treće dijete	1,4	3.500,00	42.000,00
Četvrto dijete	1,9	4.750,00	57.000,00
Peto dijete	2,5	6.250,00	75.000,00
Šesto dijete	3,2	8.000,00	96.000,00
Sedmo dijete	4,0	10.000,00	120.000,00
Osmo dijete	4,9	12.250,00	147.000,00
Deveto dijete²	5,9	14.750,00	177.000,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete, ako su osobe s invaliditetom	0,4	1.000,00	12.000,00
Porezni obveznik i svaki uzdržavani član uže obitelji i svako dijete ako su osobe kojima je utvrđena invalidnosti 100 %³	1,5	3.750,00	45.000,00

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici Porezne uprave

¹ Osnovni odbitak izračunava se kao koeficijent 1,6 osnovice osobnog odbitka ($1,6 * 2.500,00 = 4.000,00$ kn).

² „Za svako daljnje uzdržavano dijete koeficijent osnovnoga osobnog odbitka progresivno se uvećava se za 1,1 ... više u odnosu prema koeficijentu za prethodno dijete“ (Porezna uprava, 2021).

³ „U ovim slučajevima porezni obveznik ne može za sebe koristiti osobni odbitak za invalidnost (faktor 0,4), niti za uzdržavanu osobu“ (Porezna uprava, 2021).

Prikazana tablica koristi se i u poglavlju 7 prilikom izvođenja primjera obračuna plaće, to jest dohotka od nesamostalnog rada.

4.4. Fiskalna decentralizacija

Pojam fiskalna decentralizacija se koristi prilikom objašnjenja fiskalnog federalizma koji se pretežno odnosi na ulogu, ali i na poželjan oblik prenesenih prihoda koje država dijeli s nižim razinama vlasti.

„Fiskalni federalizam dio je teorije javnih financija koji se bavi donošenjem odluka u javnom sektoru s dvije ili više razina vlasti, mogućnostima razrezivanja poreza te upotrebe tako prikupljenih sredstava. Ishodište je u teoriji javnih dobara, oporezivanja, javnog duga i javnog izbora te i u različitim aspektima teorije lokacije“ (Bajo, Jurlina Alibegović, 2008:32).

Dok se decentralizacija najjednostavnije objašnjava kao prenošenje ovlasti upravljanja ili rukovođenja na niže razine vlasti, fiskalna decentralizacija uređuje osnovna pitanja vezana uz prikupljanje i potrošnju sredstava na različitim razinama vlasti.

Uloga i značaj poreza na dohodak u suvremenim državama se razlikuje, postoje tri osnovne svrhe poreza na dohodak:

1. Porez na dohodak kao instrument prikupljanja prihoda

„Uz porez na dohodak može se vezati i karakteristika izdašnosti. To znači kako se ovom vrstom poreza može crpiti porezna sposobnost poreznih obveznika. Poreznu sposobnost treba točno definirati kako bi porezni obveznik iz stvarno ostvarenog dohotka mogao izdvajati svoja davanja za državne potrebe“ (Jelčić, 2001:253).

2. Porez na dohodak kao instrument redistribucije

Porez na dohodak može se upotrebljavati i za preraspodjelu dohotka. Točnije, poreznom obvezniku ostaje onaj dohodak nakon oporezivanja i u situacijama kada se ne može učiniti prevaljivanje poreza. No, u slučaju prevaljivanja poreza ne može se jamčiti da će doći do tog dohotka. „U suštini se porez na dohodak može okarakterizirati kao instrument za preraspodjelu dohotka“ (Jelčić, 2001:255).

3. Porez na dohodak kao instrument konjunkturane politike

„Pretpostavka za ovaj cilj počiva na primjeni razvojne politike aktivnog i pasivnog instrumentarija, bez negativnog učinka na ciljeve koji se žele postići njome. Oba pristupa su nužna jer pasivni oblici u nekim konjunkturano-političkim prilikama nisu dovoljni ili su previše agresivni. Pasivni oblici čine da prihodi koji su ubrani porezom na dohodak zbog primjene progresije opadaju kada opada dohodak, a kada dohodak raste oni također rastu“ (Jelčić 2001:257).

U suštini, glavna uloga poreza je prikupiti osnovna financijska sredstva dostatna za pokrivanje javnih potreba građana. Na taj način država stječe najveći prihod, a porez na dohodak čini jedan od nekoliko najizdašnijih poreznih oblika. Porez na dohodak se kao izravni oblik poreza nameće poreznom obvezniku na njegov dohodak, odnosno na oporezivi dohodak pojedinca najčešće progresivnim poreznim stopama. Upravo to je jedna od najvećih vrijednosti ovog poreza jer se može prilagoditi poreznoj sposobnosti poreznog obveznika. Isto tako, tim načinom oporezivanja postiže se i pravednija raspodjela dohotka nakon oporezivanja nego onda kad dohodak nije oporezivan.

4.5. Utvrđivanje oporezivog dohotka

Pojam oporezivi dohodak nije isto što i pojam dohodak, bitno je razlikovati ta dva pojma. Ovim poglavljem nastoji se definirati bruto dohodak koji je zapravo polazna točka utvrđivanju oporezivog dohotka.

Ranije je dana definicija dohotka koja prema Zakonu o porezu na dohodak glasi, „dohodak je razlika između primitaka priteklih u poreznom razdoblju i izdataka nastalih u istom poreznom razdoblju“ (NN 127/00, 150/02).

Jelčić (2001) smatra kako je bruto dohodak najznačajniji ne samo s kvantitativnog stajališta, nego je i najmanje problematičan s administrativno-tehničkog stajališta. Također, smatra kako su ti dijelovi dohotka važni za utvrđivanje individualnog dohotka isto kao i za izračunavanje BDP-a. „Pri oporezivanju dohotka polazi se od stajališta da je za utvrđivanje njegovog oporezivog dijela potrebno u obzir uzeti tržišne naknade, a pri tome nije važno radi li se o onima u novcu ili dane/ primljene u realnim dobrima. Pri tome, teškoće se odnose na utvrđivanje obuhvata i na utvrđivanje vrijednosti takvih naknada. Premda, porezne teškoće nalazimo i u definiranju oporezivih naknada ostvarenih na tržištu, one su najviše izražene pri

utvrđivanju pretpostavljenih prihoda. Tu se radi o dobrima i uslugama koje je obveznik sam proizveo, tj. učinio sebi ili članovima uže obitelji. Za primjer možemo uzeti automehaničara koji sam popravljiva svoje vozilo ili frizera koji šiša članove uže obitelji. U nabrojanim i sličnim slučajevima radi se o pritjecanju dobara i usluga, ali je razlika da će iste prihode potrošiti oni koji su ih i stvorili“ (Jelčić, 2001:237).

Jelčić (2001) navodi kako se tijekom ostvarivanja dohotka mogu javiti i gubici koji ponekad mogu biti i veći od prihoda. Ukoliko porezni obveznik ostvari gubitak, obavljajući gospodarsku djelatnost, postavlja se pitanje što učiniti i mogu li se ti gubitci odbiti.

„Pri respektiranju gubitka u utvrđivanju poreznog terećenja mogu se rabiti 2 pristupa:

1. gubitci se mogu odbiti od dohotka koji će bit ostvaren u godinama koje slijede godinu u kojoj je gubitak ostvaren, a postoji i alternativa, da se
2. gubitci odbijaju od dohodaka ostvarenih u prethodnim godinama“ (Jelčić, 2001:241).

Može se zaključiti kako se kod prvog načina radi o odbijanju gubitaka unaprijed, dok se drugim načinom odbijanje gubitaka vrši unazad.

„Na zbroj neto prihoda, tj. na neto dohodak nakon izravnanja gubitaka ne primjenjuje se tarifa poreza na dohodak neposredno, već je moguć i veći broj odbitaka, prilično raznolikog karaktera, a dijele se u nekoliko osnovnih skupina“ (Jelčić, 2001:241).

- „Izdaci koji imaju karakter onih koji služe za ostvarenje dohotka, koji se, međutim, ili uopće ne mogu ili se vrlo teško mogu vezati uz određene oblike prihoda, kao što su npr. kamate za kredite“ (Jelčić, 2001:241).
- „Izdaci koji imaju dijelom karakter izdataka za privatni konzum, a dijelom karakter onih nužnih za ostvarenje prihoda (dohotka), među kojima su, npr., izdatci za liječenje, odnosno bolovanje utoliko ukoliko i tome ovisi radna sposobnost, izdatci za kamate na dugove, koji se ne mogu bezrezervno svrstati ni među konzumne ni među izdatke potrebne za ostvarenje dohotka“ (Jelčić, 2001:241).
- „Izdaci koji se javljaju u obliku obveznih doprinosa, a koji smanjuju ekonomsku snagu, među kojima treba, npr., spomenuti one za obvezno socijalno osiguranje, kao i doprinose strukovnim organizacijama u kojima je članstvo obvezno“ (Jelčić, 2001:241).

- „Izdaci koji se javljaju pod raznim nazivima, kao što su to donacije, dotacije, doprinosi, prilozima, pomoći i sl. Radi se zapravo o dobrovoljnom sudjelovanju poreznog obveznika (sponzora, donatora) u podmirenju rashoda određenih ustanova koje obavljaju djelatnost od šireg društvenog značenja, odnosno djelatnost općekorisnog karaktera, kao što su to zdravstvene, socijalne, kulturne, karitativne i druge ustanove. Ta pomoć može biti neposredno u novcu ili se pak može sastojati u realnim dobrima (npr. nabava neke medicinske opreme, opreme za školski laboratorij, nabava knjiga za seosku knjižnicu, nabava orgulja za crkvu i sl.)“ (Jelčić, 2001:241).

Nakon što se od zbroja neto prihoda odbiju svi iznosi odnosno odbitne stavke, ono što ostane još uvijek ne predstavlja poreznu sposobnost kojom se može zahvatiti porezna stopa. Budući da se država obvezala na čuvanje dostojanstva i brigu svojih građana, dužna im je osigurati egzistencijalni minimum odnosno ima obvezu odustajanja od oporezivanja egzistencijalnog minimuma. „Pritom egzistencijalni minimum ne treba razumjeti samo kao isključivo psihološki, nego kao civilizacijski-kulturno određeni pojam, pa bi ga stoga i trebalo uvećati s porastom općeg životnog standarda“ (Jelčić, 2001:243).

„Osobni su odbici iznosi dohotka koji nisu oporezivi, tj. koji umanjuju poreznu osnovicu jer se sa stajališta pravednosti smatra da ne treba oporezivati dohodak koji služi za pokrivanje osnovnih životnih potreba poreznog obveznika, tzv. egzistencijalni minimum“ (Institut za javne financije, 2021).

4.6. Porezna reforma 2021. godine

Početak 2021. godine na snagu su stupile određene porezne promjene koje su u primjeni od 01.01.2021. godine. U NN 138/20 objavljene su izmjene i dopune u Zakonu o porezu na dohodak, Zakonu o porezu na dodanu vrijednost te u Zakonu o fiskalizaciji u prometu gotovinom. S obzirom na temu diplomskog rada, analiziraju se izmjene i dopune u Zakonu o porezu na dohodak.

Temeljem novih određenih poreznih promjena koje su stupile na snagu početkom 2021. godine, stope oporezivanja porezom na dohodak su se smanjile te sada iznose:

- „porezna stopa od 24% smanjuje se na 20%“
- „porezna stopa od 36% smanjuje se na 30%“
- „porezna stopa od 12% smanjuje se na 10%“ (Kagor, 2021).

Radi lakše preglednosti promjena koje su se dogodile poreznom reformom u 2021. godini, prikazana je sljedeća tablica koja prikazuje promjene poreznih stopa prema pojedinim vrstama dohotka.

Tablica 2. Izmjena poreznih stopa prema pojedinim vrstama dohotka

Vrsta dohotka	Stara porezna stopa	Nova porezna stopa
Dohodak od nesamostalne djelatnosti (plaća)	24 % do 30.000,00 kn (mjesečno)	20 % do 30.000,00 kn (mjesečno)
	36 % iznad 30.000,00 kn (mjesečno)	30 % iznad 30.000,00 kn (mjesečno)
Drugi dohodak	24 %	20 %
Dohodak od najma (zakupa)	12 %	10 %
Dohodak od imovinskih prava	24 %	20 %
Dohodak od otuđenja nekretnina i imovinskih prava	24 %	20 %
Dohodak od kapitala po osnovi kamata	12 %	10 %
Dohodak od kapitala po osnovi izuzimanja imovine i korištenja usluga	36 %	30 %
Dohodak od kapitala po osnovi kapitalnih dobitaka	12 %	10 %
Dohodak od kapitala po osnovi dodjele ili opsijske kupnje vlastitih dionica	24 %	20 %
Dohodak od kapitala po osnovi dividendi i udjela u dobitku	12 %	10 %
Drugog dohotka po osnovi razlike vrijednosti imovine i visine sredstava kojima je stečena	54 %	60 %
Godišnji porez na dohodak	24 % do 360.000,00 kn	20 % do 360.000,00 kn
	36 % iznad 360.000,00 kn	30 % iznad 360.000,00 kn

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici Računovodstvo, revizija i financije

„Smanjenje stope od 12% na 10% umanjite će porez i prirez na dohodak ostvaren od samostalne djelatnosti u paušalnom oporezivanju kao i porez i prirez na dohodak koji se plaćaju prilikom isplate dobiti iz trgovačkih društava. Ukida se oporezivanje godišnjom stopom od 24% poreznih obveznika koji su ostvarili dodatne primitke po osnovi drugog dohotka do visine peterostrukog iznosa osnovice osobnog odbitka. Svi dohoci za koje se utvrđuje godišnji porez na dohodak ulaze u prag od 360.000,00 kuna ispod kojeg će se porez plaćati po stopi od 20 %, a iznad kojeg po stopi od 30 %. Proširuje se mogućnost isplate primitka u naravi po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica koje poslodavci i isplatitelji primitka daju radnicima, članovima uprave i fizičkim osobama ili drugim povezanim osobama. Porezna uprava će utvrđivati poreznu obvezu po dohotku ostvarenom od najamnine i zakupnine pokretnina i nekretnina po službenoj dužnosti na temelju podatka dostavljenih od strane javnih bilježnika, s obzirom da se njima propisuje obveza dostavljanja ovjerenih isprava o ostvarivanju najamnine i zakupnine pokretnina i nekretnina poreznih obveznika. Porez na drugi dohodak, na primitak utvrđen kao razliku između vrijednosti stečene imovine i značajnih izdataka i dokazane visine sredstava za njihovo stjecanje s druge strane, uvećavat će se za 100% obračunatog poreza umjesto dosadašnjih 50%“ (Kagor, 2021).

Na temelju članka 6. Zakona o minimalnoj plaći (NN 118/18), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 29. listopada 2020. donijela Uredbu o visini minimalne bruto plaće za 2021. „Visina minimalne plaće za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2021. godine utvrđuje se u bruto iznosu od 4.250,00 kuna“ (NN 118/18). S obzirom na 2019. godinu kada je bruto plaća iznosila 4.062,51 kn, automatski se povećala i minimalna neto plaća s 3.250,00kn na 3.400,00 kn mjesečno.

Primjerice, „osoba koja živi u Zagrebu ima bruto plaću 6.000,00 kuna te prirez plaća Gradu Zagrebu i nema dodatnih odbitaka. U 2020. godini je ostvarivala neto plaću od 4.573,44 kune što će se zbog smanjivanja poreznih stopa u 2021. povećati za 37,76 kuna na 4.611,20 kuna“ (Kagor, 2021).

5. VRSTE DOHOTKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Kod poreza na dohodak, koji se obračunava i oporezuje na dohodak fizičkih osoba utječe niz drugi čimbenika osim visine dohotka i stope koja se primjenjuje.

Prema Zakonu o porezu na dohodak, „dohodak koji se oporezuje prema izvoru dohotka jest:

- dohodak od nesamostalnog rada,
- dohodak od samostalne djelatnosti,
- dohodak od imovine i imovinskih prava,
- dohodak od kapitala,
- dohodak od osiguranja,
- drugi dohodak“ (NN 106/18).

U nastavku poglavlja, obrađene su sve vrste dohotka u Republici Hrvatskoj.

5.1. Dohodak od nesamostalnog rada

„Dohodak od nesamostalnog rada je razlika između primitaka i izdataka nastalih u poreznom razdoblju“ (NN106/18, čl. 20).

Nesamostalni rad je vrsta posla u kojem osoba ne obavlja samostalno posao već obavlja posao prema uputama poslodavca. Zaposlenik tada ne snosi nikakvu vrstu rizika nego samo pruža uslugu rada u zamjenu za određenu visinu dohotka.

„Dohodak od nesamostalnog rada čine: plaće, mirovine, potpore i nagrade, premije i osiguranja za zaposlene, poduzetničke plaće te drugi primici po osnovi nesamostalnog rada koje poslodavac isplaćuje zaposlenima za obavljeni rad. Tu su uključene i isplate u naravi, kao što je korištenje zgrada, prometnih sredstava, povoljnije kreditiranje i slično“ (Jurković, 2002:308).

Prema službenim stranicama Porezne uprave, „primici koji se ne smatraju primicima od nesamostalnog rada su razne naknade plaća hrvatskih branitelja, novčane naknade za tjelesna oštećenja ili invalidnost, dodaci na mirovinu, itd.“ (Porezna uprava, 2006).

„Izdaci od nesamostalnog rada su uplaćeni doprinosi za obvezna osiguranja iz plaće, odnosno primitaka ili doprinosi za mirovinska osiguranja ako su propisani kao doprinosi koji se trebaju

utvrditi na osnovicu. No, tada je porezni obveznik sam za sebe obveznik tako utvrđenih doprinosa“ (Zakonu o porezu na dohodak, NN 115/16, 106/18).

5.2. Dohodak od samostalne djelatnosti

„Dohotkom od samostalne djelatnosti smatra se dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, dohodak od slobodnih zanimanja i dohodak od poljoprivrede i šumarstva“ (NN 115/2016, čl. 28). Ovaj dohodak se utvrđuje na temelju poslovnih knjiga na način da se od poslovnih prihoda oduzmu poslovni rashodi nastali u određenom poreznom razdoblju.

„Dohodak od samostalne djelatnosti obuhvaća dohodak od obrta i njemu slične djelatnosti kao što je pružanje trgovačkih ili zanatskih usluga i sl., slobodnih zanimanja (liječnici, znanstvenici), dohodak od poljoprivrede i šumarstva te dohodak od drugih samostalnih djelatnosti kao što su, primjerice, djelatnost članova izvršnih tijela državne vlasti, članovi nadzornog odbora ili skupština, stečajni upravitelji, umjetnici i sl.“ (Jurković, 2002:307).

„Porezni obveznik je obrtnik koji ostvaruje primitke od obavljanja samostalne djelatnosti obrta. Ako više fizičkih osoba zajednički ostvaruje dohodak, porezni obveznik je svaka od njih zasebno za svoju udio u zajednički ostvarenom dohotku. Primici po osnovi samostalnih djelatnosti su sva dobra (stvari, novac, materijalna prava, usluge i sl.) koja su dospjela obvezniku tijekom poreznog razdoblja. Izdaci po osnovi samostalne djelatnosti su svi odljevi dobara nekog poreznog obveznika u poreznom razdoblju radi stjecanja, osiguranja i očuvanja poslovnih primitaka“ (Porezna uprava, 2021).

„Poreznu osnovicu poreza na dohodak čini dohodak od obrta umanjen za preneseni gubitak i osobni odbitak. Porez na dohodak plaća se na poreznu osnovicu po stopama od 20% i 30%“ (Porezna uprava, 2021).

Iznimno, postoje i porezni obveznici paušalnog poreza na dohodak od samostalne djelatnosti. Tada se paušalni dohodak utvrđuje na temelju visine primitaka u obračunskom razdoblju.

Sljedećom tablicom prikazane su porezne osnovice i visine poreza na dohodak ovisno o visini ukupnih primitaka za obračunsko razdoblje.

Tablica 3. Godišnji paušalni dohodak za samostalnu djelatnost

UKUPNI PRIMICI (u kn)	GODIŠNJA POREZNA OSNOVICA (u kn)	GODIŠNJI PAUŠALNI POREZ NA DOHODAK (u kn)
Od 0,00 – 85.000,00	12.750,00	1.530,00
Od 85.000,01 – 115.000,00	17.250,00	2.070,00
Od 115.000,01 – 149.500,00	22.425,00	2.691,00
Od 149.500,01 – 230.000,00	34.500,00	4.140,00
Od 230.000,01 – 300.000,00	45.000,00	5.400,00

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenim stranicama Porezne uprave

Iz prikazane tablice može se zaključiti kako godišnji paušalni porez na dohodak raste s rastom godišnje porezne osnovice, kao i ukupnih primitaka.

5.3. Dohodak od imovine i imovinskih prava

„Dohodak od imovine i imovinskih prava čini dohodak ostvaren iznajmljivanjem nekretnina te vremenski ograničenog ustupanja autorskih prava i drugih primitaka od otuđenih nekretnina i mirovinskih prava“ (Jurković, 2002:308). Isto tako, dohodak od imovine i imovinskih prava može se definirati kao dohodak koji je porezni obveznik ostvario iznajmljivanjem, zakupa nekretnina i pokretnina, ostvarenih primitaka za koje posjeduje valjane isprave, i sl.

„Kod dohotka od imovine na temelju najma ili zakupa određene pokretnine ili nekretnine priznaju se izdaci u iznosu 30% od ostvarene najamnine ili zakupnine“ (NN 106/18, čl. 57). Isto tako, kod ove vrste dohotka porezna osnovica se ne umanjuje osobnim odbitkom.

5.4. Dohodak od kapitala

„Dohotkom od kapitala smatraju se primici po osnovi kamata, izuzimanja imovine i korištenja usluga na teret dobiti tekućeg razdoblja, kapitalni dobiti, udjeli u dobiti ostvareni dodjelom ili opcijskom kupnjom vlastitih dionica, dividende i udjeli u dobiti na temelju udjela u kapitalu, a koji su ostvareni u poreznom razdoblju. Pri utvrđivanju dohotka od kapitala ne priznaju se izdaci, osim ako je ovim Zakonom drugačije uređeno“ (NN 115/16, 106/18).

Porezi na dohodak od kapitala prema novim poreznim stopama plaća se na poreznu osnovicu po stopama od 10%, 20% te 30% i ne umanjuju se za osobni odbitak. Isto tako, važno je napomenuti kako se „dohotkom ne smatraju primici od kamata na kunsku i deviznu štednju, na polog (po viđenju i oročene) na žiro-računu, tekućem i deviznom računu što su ostvareni od banaka, štedionica i štedno-kreditnih zadruga, primici od kamata po vrijednosnim papirima izdanim u skladu s posebnim zakonom, primici od otuđenja financijske imovine ako to nije djelatnost poreznog obveznika te mirovine tuzemnih poreznih obveznika ostvarene u inozemstvu“ (NN 127/2000, čl.6).

5.5. Porez na drugi dohodak

Drugi dohodak je razlika između svakog pojedinačnog primitka umanjenog za određene propisane izdatke. Utvrđuje se po osnovi primitaka što se ne smatraju primicima od nesamostalnog rada, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i osiguranja. Porez na drugi dohodak plaća se po novoj stopi od 20 %.

„Primici koji pripadaju u primitke od kojih se utvrđuje drugi dohodak su: primici po osnovi djelatnosti članova skupština i nadzornih odbora trgovačkih društava, upravnih odbora i sl., autorske naknade, primici po osnovi djelatnosti sportaša, primici po osnovi djelatnosti trgovačkih putnika, agenata i sl., primici u naravi - korištenje zgrada, prometnih sredstava, nagrade i stipendije učenicima i studentima, naknade za sportaše“ (NN 106/18, 121/19).

6. USPOREDBA POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ SA ZEMLJAMA EUROPSKE UNIJE

Europska unija kao jedinstvena međuvladina i nadnacionalna zajednica nema neposrednu ulogu u ubiranju poreza niti utvrđivanju poreznih stopa. O istom odlučuju nacionalne vlade, svaka u okviru svog teritorija.

Svaka država članica Europske unije u nadležnosti ima oporezivanje dohotka svojih poreznih obveznika. Kako je unutar Europske unije omogućena mobilnost građana, može doći do problema dvostrukog oporezivanja te je iz tog razloga Europska unija potpisala dvostrane ugovore kako bi se to spriječilo. Stoga jedna od zadaća Europske unije je nadziranje poreznih propisa kako bi sve bilo po pravilima i u skladu s politikama koje vodi Europska unija, ali isto tako prilikom davanja odgovora na pojedina porezna pitanja potrebna je jednoglasna suglasnost vlada članica unije kako bi se na taj način uvažili interesi svih zemalja.

Mjesečno svaki zaposlenik za svoj rad prima dohodak odnosno bruto plaću. Poslodavac je dužan za svakog zaposlenika državi platiti određene doprinose na plaću, a radnik iz primljenog dohotka odnosno iz svoje bruto plaće izdvaja doprinose iz plaće, porez i prizvezu na dohodak te ostale poreze na plaće i druge primitke. U konačnici, jednostavnije rečeno to se naziva trošak rada. Doprinosi na plaću idu državi, a radnik je zatim iz dobivene bruto plaće dužan platiti doprinose iz plaće.

U nastavku poglavlja usporedit će se porez na dohodak u Republici Hrvatskoj s porezom na dohodak u susjednoj Sloveniji, kao i u bliskoj Austriji.

SLOVENIJA

Prema OECD-u u 2020. godini prosječni zaposlenik Slovenije zaradio je 20.424 eura odnosno 152.972,90 kuna (na dan 14.06. prema srednjem tečaju HNB-a 1 euro = 7,489862 kuna), a jednako kao i u Austriji te Hrvatskoj, porezni obveznik je svaki pojedinac. Osnovni odbitak u 2020. godini iznosio je 3.500 eura, nešto viši nego prijašnjih godina.

„U Sloveniji se uzdržavanim djetetom smatra svako dijete do 18 godina, svako nezaposleno dijete do 18 ili više godina, bez vlastitih prihoda ili s prihodima manjim od olakšica za uzdržavano dijete te ako je u procesu redovnog školovanja i pri tome mlađi od 26 godina“ (OECD, 2021).

„Umanjenje poreza:

- za prvo dijete iznosi 2.436,92 eura,
- za drugo dijete iznosi 2.649,24 eura,
- za treće dijete iznosi 4.418,54 eura,
- za četvrto dijete iznosi 6.187,85 eura,
- za peto dijete iznosi 7.957,14 eura,
- za svako sljedeće dijete iznosi dodatnih 1.769,30 eura.
- Olakšica za djecu s posebnim potrebama iznosi 8.830 eura“ (OECD, 2021).

Slovenija, baš kao i ostale promatrane zemlje, Austrija i Hrvatska primjenjuju progresivnu tarifu oporezivanja dohotka, ali se razlikuju po broju poreznih razreda te pripadajućim poreznim stopama.

U Sloveniji postoji pet poreznih razreda prikazanih u sljedećoj tablici.

Tablica 4. Porezni razredi i porezne stope u Sloveniji

Porezna osnovica (EUR)	Porezna stopa (%)
< 8.500	16
8.500 – 25.000	26
25.000 – 50.000	33
50.000 – 72.000	39
> 72.000	50

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici OECD-a

Porezna stopa od 16% primjenjuje se na poreznu osnovicu do 8.500 eura, dok se najveća porezna stopa od 50% primjenjuje na poreznu osnovicu zaposlenika koja prelazi 72.000 eura.

Doprinosi iz plaće u Sloveniji obuhvaćaju mirovinsko osiguranje, doprinosi za zdravstveno osiguranje, za zapošljavanje te za roditeljski dopust. Isto tako, doprinosi na plaće odnosno stavke na koje poslodavac izdaje doprinose jednaki su kao i doprinosi iz plaće.

Tablica 5. Doprinosi iz i na plaću u Sloveniji

Doprinosi	Stopa za doprinose iz plaće (%)	Stopa za doprinose na plaću (%)
za mirovinsko osiguranje	15,50	8,85
za zdravstveno osiguranje	6,36	7,09
za zapošljavanje	0,14	0,06
za roditeljski dopust	0,10	0,1
ukupno:	22,01	16,1

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici OECD-a

U Sloveniji imamo jednak broj doprinosa iz i na plaću, no ukupna stopa doprinosa iz plaće je veća od onih na plaću za čak 5,91%. Najveća stopa doprinosa iz plaće, kao i na plaću je doprinos za mirovinsko osiguranje dok je najmanji doprinos za roditeljski dopust.

AUSTRIJA

U 2020. godini prosječni zaposlenik Austrije zaradio je 48.658 eura odnosno 364.441,70 kuna (na dan 14.06. prema srednjem tečaju HNB-a 1 euro = 7,489862 kuna) što je znatno veća razlika u odnosu na zaposlenika Slovenije koji u prosjeku zaradi pola godišnje plaće zaposlenika Austrije. Sva primanja fizičkih osoba ostvarena na području Austrije, odnosno fizičkih osoba koje imaju njihovo prebivalište ili boravište, podliježu neograničenom porezu na dohodak. To znači da porezu na dohodak podliježe kako austrijski tako i strani dohodak. Isto tako i pojedini građani koji nemaju prebivalište u Austriji mogu podleći oporezivanju, ali i građani EU kojima je jedini i glavni izvor dohotka u Austriji. U Austriji je zajamčena puna neoporeziva minimalna razina egzistencije od najmanje 11.000 eura.

Prema OECD (2021), standardne porezne olakšice u Sloveniji odnose se na troškove vezane uz posao i to do 132 eura koje su dostupne svima zaposlenicima, zatim za posebne troškove od najmanje 60 eura te naravno doprinosi iz plaće za socijalno osiguranje dok u nestandardne troškove vežu putne troškove (odlazak i dolazak na posao, troškovi i dostupnost javnog

prijevoza, i sl.)

Prihod poreznog obveznika sastoji se od zbroja svih pojedinačnih dohodaka. Posebni te iznimni troškovi oduzimaju se od ukupne vrijednosti prihoda, a dobiveni dohodak je osnova za izračun poreza na dohodak. U Austriji se godišnja plaća dijeli na 14 od čega je 12 dijelova redovna mjesečna plaća, a preostala dva su božićnica i bonus za odmor koju poslodavci isplaćuju u iznosu mjesečne plaće.

Za razliku od Slovenije i Hrvatske, u Austriji postoji nešto više poreznih razreda te ujedno i poreznih stopa prikazanih sljedećom tablicom.

Tablica 6. Porezni razredi i porezne stope u Austriji

Porezna osnovica (EUR)	Porezna stopa (%)
11.000	0
18.000	20
31.000	35
60.000	42
90.000	48
1.000.000	50
> 1.000.000	55

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici OECD-a

Dohodak poreznog obveznika iznad milijun eura godišnje oporezuje se po višim poreznim stopama od 55% u razdoblju od 2016. do 2025. godine. Određena razina dohotka ostaje neoporeziva za sve porezne obveznike, a osnovica neoporezivog dohotka iznosi najmanje 15.000⁴ eura za zaposlenike dok je za samozaposlene osobe to 11.000 eura.

⁴ Neoporezivi osnovni dohodak je viši od osnovne razine 11.000€ posljedica je dodatnih poreznih olakšica.

Tablica 7. Doprinosi iz i na plaće u Austriji

Doprinosi	Stopa za doprinose iz plaće (%)	Stopa za doprinose na plaće (%)
za zdravstveno osiguranje	3,87	3,78
za zapošljavanje	0 % do 1.733 €, 1% do 1.891 €, 2% do 2.049 €, 3% za iznose > 2.049 €	3,00
za mirovinsko osiguranje	10,25	12,55
za osiguranje od nesreće	-	1,20
radničkoj komori	0,50	-
za stambene zgrade	0,50	0,50
za osiguranje u slučaju bankrota	-	0,20

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici OECD-a

Za razliku od Slovenije koja ima jednak broj doprinosa iz i na plaću, u Austriji broj doprinosa iz plaće je manji. Čine ga doprinosi za zdravstveno osiguranje, za zapošljavanje, za mirovinsko osiguranje, doprinosi radničkoj komori, doprinosi za stambene zgrade dok doprinosi na plaću od navedenih ne obuhvaćaju doprinose radničkoj komori, a dodatno obuhvaćaju doprinose za osiguranje od nesreće te za osiguranje u slučaju bankrota.

Doprinosi za zapošljavanje ovise o visini mjesečnih prihoda, pa se s obzirom na to rangiraju i porezne stope. U slučaju božićnice i bonusa za odmor, doprinosi radničkoj komori i doprinosi za stambenu zgradu se ne plaćaju.

Prema OECD (2021), u Austriji obiteljski doplatok se odobrava za svako dijete. Mjesečna uplata iznosi 114 eura za prvo dijete odnosno 1.368 eura godišnje, 128,20 eura za drugo dijete, 152 eura za treće dijete te se dodatno povećava za svako dodatno dijete i to 7,90 eura za djecu

stariju od 3 godine, 27,50 eura za djecu stariju od 10 godina te 51,10 eura za studente. Izračun oporezivanja plaća uzima u obzir samo kućanstva s dvoje djece u dobi 6 do 11 godina.

U konačnici, uspoređujući Republiku Hrvatsku s drugim zemljama Europske unije, točnije Austrijom i Slovenijom uočene su brojne razlike. Prvenstveno, zemlje se razlikuju po broju poreznih razreda te pripadajućim poreznim stopama. Austrija je promatrana država s najvećim brojem poreznih razreda i s najvećom poreznom stopom od 55% za iznose veće od 1.000.000 eura, a prema srednjem tečaju HNB-a na dan 14.06. jednako je 7.489.862 kuna dok je u Republici Hrvatskoj na iznose veće od 360.000,00 kuna porezna stopa 30%.

U Republici Hrvatskoj, kako je i ranije navedeno, postoje dvije stope prema kojima se obračunava porez na dohodak, a to su 20% i 30%. Prema godišnjem ostvarenom dohotku do 360.000,00 kn odnosno do 30.000,00 kn mjesečno plaća se stopa od 20% dok se prema ostvarenom dohotku iznad 360.000,00 kn odnosno iznad 30.000,00 kn mjesečno obračunava porez na dohodak po stopi od 30%.

Od promatranih zemalja, Austrija se ističe kao zemlja s najvećom prosječnom godišnjom plaćom koju je zaposlenik zaradio tijekom 2020. godine i to u iznosu od 364.441,70 kuna dok nažalost Republika Hrvatska ima najnižu prosječnu godišnju plaću u neto iznosu od 81.156,00 kuna odnosno u bruto iznosu od 110.592,00 kune što nije niti polovica prosječne ostvarene plaće zaposlenika Austrije.

U Republici Hrvatskoj postoji najmanji broj doprinosa iz i na plaću. Zaposlenici izdvajaju doprinose iz plaće samo za mirovinsko osiguranje i to doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti to jest I. stup 15% te na temelju individualne kapitalizirane štednje to jest II. stup 5% dok su doprinosi na plaću samo doprinos za zdravstveno osiguranje 16,5%.

7. PRIMJERI OBRAČUNA PLAĆE

Temeljem članka 6. Zakona o minimalnoj plaći (NN 118/18), Vlada Republike Hrvatske je donijela Uredbu o visini minimalne plaće za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2021. godine koja se utvrđuje u bruto iznosu od 4.250,00 kuna. Temeljem utvrđenog poreznog razreda, godišnja obveza poreza na dohodak koju je porezni obveznik dužan podmiriti obračunava se po poreznim stopa od 20 % i 30 %.

U nastavku poglavlja, obrađuju se 3 primjera obračuna plaće kojima se nastoji prikazati obračun plaće različitih zaposlenika koristeći pri tome propisane koeficijente osnovnog osobnog odbitka.

Točnije, prvi primjer poslodavca „*ABC d.o.o.*“ je najjednostavniji primjer kojim se želi na jednostavan način prikazati korištenje sheme obračuna plaće. Zaposlenik nema djecu niti uzdržavane članove. Drugim primjer poslodavca „*MATANA d.o.o.*“ je nešto teži od prethodnog primjera i njime se nastoji prikazati obračun plaće kada zaposlenik ima dvoje djece i stoga se u obzir uzimaju propisani koeficijenti osnovnog osobnog odbitka. Treći primjer poslodavca „*BE-MI d.o.o.*“ prikazuje obračun plaće zaposlenika kojemu je utvrđena djelomična invalidnost 50%, ima dvoje djece te jednog uzdržavanog člana stoga se kao i u prethodnog primjeru treba osvrnuti na propisane koeficijente osnovnog osobnog odbitke kao i korištenje propisanih faktora.

Primjer 1. Poslodavac „*ABC d.o.o.*“ isplaćuje mjesečnu plaću zaposleniku u bruto iznosu 11.000,00 kn. Zaposlenik ima prebivalište u Osijeku, a stopa prireza porezu na dohodak iznosi 13%. Zaposlenik nema djece niti uzdržava članove obitelji te je osiguran u I. i II. stupu mirovinskog osiguranja.

U sljedećoj tablici prikazan je navedeni obračun plaće zaposlenika.

Tablica 8. Primjer obračuna plaće zaposlenika poduzeća „ABC d.o.o.“

Redni broj	Opis	Obračun – svota u kn	
1.	BRUTO PLAĆA	11.000,00	
2.	Mirovinski stup I. (15%)	1.650,00	
3.	Mirovinski stup II. (5%)	550,00	
4.	DOHODAK (1-2-3)	8.800,00	
5.	Osobni odbitak	4.000,00	
6.	POREZNA OSNOVICA (4-5)	4.800,00	
7.	Porez	Do 30.000,00 kn = 20%	960,00
		Iznad 30.000,00 kn = 30%	0,00
8.	Prirez (Grad Osijek 13%)	124,80	
9.	UKUPNO POREZ + PRIREZ (7+8)	1.084,80	
10.	NETO ISPLAĆENA PLAĆA (4-9)	7.715,20	
11.	Doprinos za zdravstveno osiguranje (16,5 %)	1.815,00	
12.	UKUPNI TROŠAK PLAĆE (1+11)	12.815,00	

Izvor: izrada autora

Iz navedenog primjera može se vidjeti kako osobni odbitak zaposlenika iznosi 4.000,00 jer zaposlenik nema djece niti uzdržava članove uže obitelji.

Primjer 2. Poslodavac „MATANA d.o.o.“ isplaćuje mjesečnu plaću svojem zaposleniku u bruto iznosu od 14.000,00 kn. Prebivalište zaposlenika je grad Požega (stopa prireza porezu na dohodak iznosi 7%). Zaposlenik ima dvoje djece te je osiguranik oba mirovinska stupa. U tablici 9. prikazan je obračun plaće zaposlenika poduzeća „MATANA d.o.o.“.

Tablica 9. Primjer obračuna plaće zaposlenika poduzeća „MATANA d.o.o.“

Redni broj	Opis	Obračun – svota u kn	
1.	BRUTO PLAĆA	14.000,00	
2.	Mirovinski stup I. (15%)	2.100,00	
3.	Mirovinski stup II. (5%)	700,00	
4.	DOHODAK (1-2-3)	11.200,00	
5.	Osnovni osobni odbitak	4.000,00	
6.	Osobni odbitak – prvo dijete (0,7)	1.750,00	
7.	Osobni odbitak – drugo dijete (1,0)	2.500,00	
8.	UKUPNI OSOBNI ODBITAK (5+6+7)	8.250,00	
9.	POREZNA OSNOVICA (4-8)	2.950,00	
10.	Porez	Do 30.000,00 kn =	590,00
		20%	
		Iznad 30.000,00 kn =	0,00
		30%	
11.	Priraz (grad Požega 7 %)	41,30	
12.	UKUPNO POREZ + PRIRAZ (10+11)	631,30	
13.	NETO ISPLAĆENA PLAĆA (4-12)	10.568,70	
14.	Doprinos za zdravstveno osiguranje (16,5 %)	2.310,00	
15.	UKUPNI TROŠAK PLAĆE (1+14)	16.310,00	

Izvor: izrada autora

Prilikom obračuna plaće zaposlenika „MATANA d.o.o.“ korištena je tablica 1. gdje su točno navedeni propisani koeficijenti za svako dijete. Iz tablice je vidljivo da ukupni osobni odbitak iznosi 8.250,00 kuna jer zaposlenik ima dvoje djece. Koeficijent za prvo dijete iznosi 0,7 odnosno 1.750,00 kn dok se za drugo dijete povećava za 0,3 te iznosi 2.500,00 kn. U ovom slučaju ukupni osobni odbitak dobije se zbrajanjem osnovnog osobnog odbitka sa osobnim odbitkom za prvo i drugo dijete odnosno iznosu osnovnog osobnog odbitka od 4.000,00 kn pribraja se iznos od 4.250,00 kn što u konačnici iznosi 8.250,00 kn.

Primjer 3. Poslodavac „BE-MI d.o.o.“ isplaćuje mjesečnu plaću zaposleniku, kojemu je utvrđena djelomična invalidnost 50%. Zaposlenik prima plaću u bruto iznosu od 15.000,00 kn. Prebivalište zaposlenika je grad Zagreb gdje je stopa prireza porezu na dohodak 18%. Zaposlenik ima dvoje djece te uzdržava jednog člana uže obitelji. Isto tako, zaposlenik je osiguranik oba mirovinska stupa. U tablici 6. prikazan je obračun plaće zaposlenika poduzeća „BE-MI d.o.o.“.

Tablica 10. Primjer obračuna plaće zaposlenika poduzeća „BE-MI d.o.o.“

Redni broj	Opis	Obračun – svota u kn	
1.	BRUTO PLAĆA	15.000,00	
2.	Mirovinski stup I. (15%)	2.250,00	
3.	Mirovinski stup II. (5%)	750,00	
4.	DOHODAK (1-2-3)	12.000,00	
5.	Osnovni osobni odbitak	4.000,00	
6.	Osobni odbitak – uzdržavani član (0,7)	1.750,00	
7.	Osobni odbitak – prvo dijete (0,7)	1.750,00	
8.	Osobni odbitak – drugo dijete (1,0)	2.500,00	
9.	Osobni odbitak – osoba s invaliditetom (0,4)	1.000,00	
10.	UKUPNI OSOBNI ODBITAK (5+6+7+8+9)	11.000,00	
11.	POREZNA OSNOVICA (4-10)	1.000,00	
12.	Porez	Do 30.000,00 kn = 20%	200,00
		Iznad 30.000,00 kn = 30%	0,00
13.	Prirez (grad Zagreb 18%)	36,00	
14.	UKUPNO POREZ + PRIREZ (10+11)	236,00	
15.	NETO ISPLAĆENA PLAĆA (4-14)	11.764,00	
16.	Doprinos za zdravstveno osiguranje (16,5 %)	2.475,00	
17.	UKUPNI TROŠAK PLAĆE (1+16)	17.475,00	

Izvor: izrada autora

Iz tablice se može zaključiti kako osoba s utvrđenom djelomičnom invalidnošću ima dodatan koeficijent od 0,4 koji povećava osobni odbitak poreznog obveznika za 1.000,00 kn.

Prema Zakonu o porezu na dohodak (NN 177/04, 143/14), pri obračunu poreza na dohodak vojnog invalida, propisana je dodatna olakšica za poreznog obveznika. „Fizičke osobe kojima je po posebnom propisu utvrđen status hrvatskoga ratnoga vojnog invalida iz Domovinskog rata, ne plaćaju porez na dohodak od nesamostalnog rada i mirovina razmjerno stupnju utvrđene invalidnosti. Svi doprinosi iz i na plaću obračunavaju se i plaćaju prema propisanim stopama kao i za sve ostale radnike“ (NN 177/04, 143/14, čl. 53).

8. ANALIZA POREZA NA DOHODAK U REPUBLICI HRVATSKOJ U TROGODIŠNJEM RAZDOBLJU OD 2018. DO 2020. GODINE

Porez na dohodak je vrlo bitna stavka proračuna Republike Hrvatske. Zbog brojnih izmjena Zakona o porezu na dohodak, odnosno poreznih stopa, prisutna su različita ostvarenja prihoda od poreza na dohodak iz godine u godinu. Svakom izmjenom porezne stope nastoji se olakšati, odnosno smanjiti porezno opterećenje poreznim obveznicima, no to naravno onda ima negativnu posljedicu na državni proračun. Točnije, utječe na smanjenje prihoda proračuna. No, bilo kako bilo, država bez obzira na smanjenje prihoda proračuna nastoji smanjiti porezno opterećenje svojim građana.

U nastavku ovog poglavlja analizirat će se ukupni javni prihodi i rashodi Republike Hrvatske u trogodišnjem razdoblju, od 2018. do 2020. godine. Zatim će se analizirati prihod od poreza na dohodak u odnosu na ukupni prihod od poreza u istom razdoblju.

8.1. Ukupni javni prihodi i rashodi Republike Hrvatske u razdoblju od 2018. do 2020. godine

Država prikupljanjem raznih poreza, doprinosa, naknada i sl. stvara javne prihode pojedine države. Država može stvarati prihode i prodajom imovine, emisijom te od vlasništva nad kapitalom. Glavna uloga javnih prihoda je da služe za podmirenje državnih rashoda. Isto tako, najveći dio prihoda je prikupljen iz dohotka u obliku novca.

Dok su javni prihodi primici države, s druge strane naravno imamo javne rashode koji su izdaci države. Izdaci se stvaraju zadovoljenjem javnih potreba koje je potrebno podmirivati iz javnih prihoda, a ne iz imovine države. Primjerice, javni rashodi su razne subvencije, mirovine, socijalne pomoći, itd.

Sljedećom tablicom prikazani su ukupni javni prihodi i rashodi Republike Hrvatske u trogodišnjem razdoblju.

Tablica 11. Horizontalna analiza ukupnih javnih prihoda i rashoda Republike Hrvatske u razdoblju od 2018. do 2020. godine (u milijardama kn)

	2018.	2019.	2020.	Apsolutna promjena 2018 - 2019	Relativna promjena 2018 -2019	Apsolutna promjena 2019 - 2020	Relativna promjena 2019 - 2020
JAVNI PRIHODI	129,4	139,9	131,1	10,5	8,11 %	-8,8	-6,29 %
JAVNI RASHODI	129,6	139,8	155,9	10,2	7,87 %	16,1	11,52 %

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici Ministarstva financija

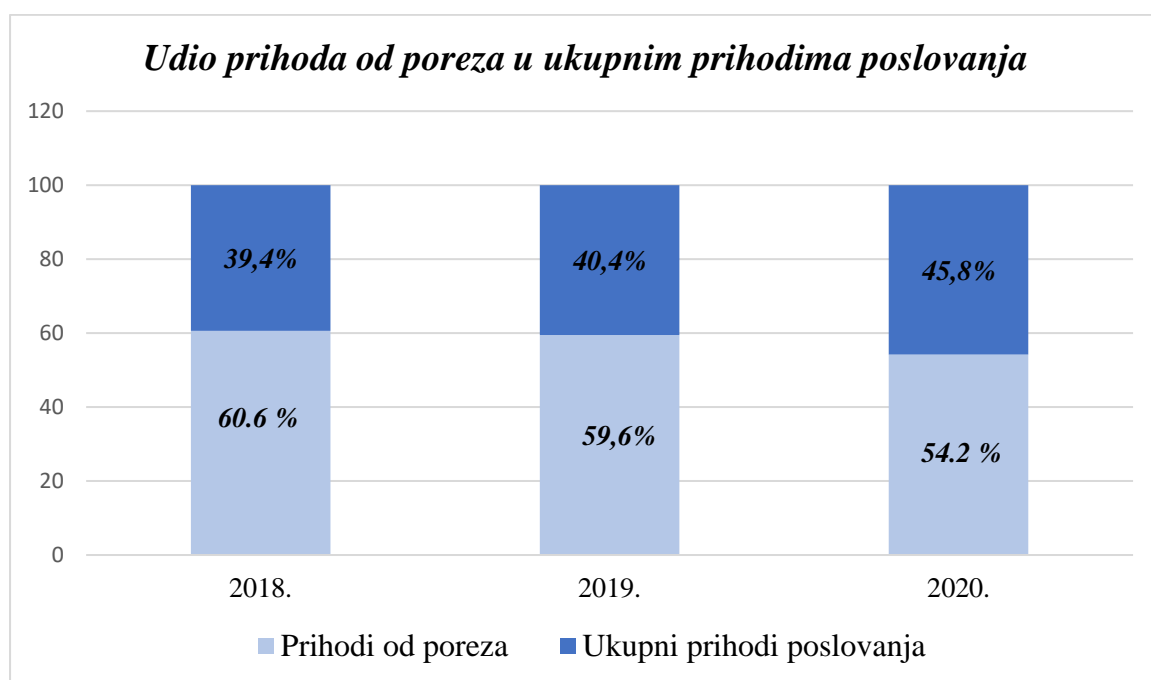
Za potrebe izračuna horizontalne analiza ukupnih javnih prihoda i rashoda Republike Hrvatske, 2018. godina uzeta je kao bazna godina, a ostale dvije promatrane godine se zatim uspoređuju s njom pomoću baznih indeksa.

Iz tablice 11. može se zaključiti kako ukupni javni prihodi i rashodi variraju kroz vrijeme. Najveći javni prihodi su ostvareni u 2019. godini te su iznosili čak 139,9 milijardi kuna, a najveći rashodi su pak zabilježeni u 2020. godini s čak 155,9 milijardi kuna. Važno je naglasiti kako nas je u 2020. godini zadesila pandemija COVID-19 i mjere zatvaranja dijela gospodarstva kako bi se spriječilo širenje zaraze. Velikim dijelom se tomu može pripisati isto tako velik dio javnih rashoda, i nešto nižih javnih prihoda države. U 2020. godini nisu ostvareni veliki prihodi, odnosno u odnosu na 2019. godinu smanjeni su za 6,29%. No, u 2020. godini ostvareni su veliki rashodi i povećanje od 11,52% u odnosu na 2019. godinu te se može zaključiti kako je država ostvarila deficit. Isto tako, jasno je kako će se zbog novonastale situacije nastaviti rast javnog duga i deficita, ali je bitno naglasiti da to svakako treba biti u razumnim okvirima. U promatranom razdoblju, minimalni suficit je ostvaren samo u 2019. godini.

8.2. Prihod od poreza i prireza na dohodak te ukupni prihod od poreza u razdoblju 2018. do 2020. godine

Ovim podnaslovom nastoji se prikazati važnost prihoda od poreza i prireza na dohodak u ukupnom proračunu države, odnosno javim prihodima. Važnost poreza na dohodak prikazana je pomoću dijagrama za svaku pojedinu promatranu godinu u odnosu na ukupne prihode od poreza ostvarene u istoj godini.

Sljedećim dijagramom prikazan je udio prihoda od poreza u ukupnim prihodima poslovanja u sve tri promatrane godine, od 2018. do 2020. godine.

Dijagram 5. Udio prihoda od poreza u ukupnim prihodima poslovanja

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici Ministarstva financija

Iz prikazanog dijagrama može se zaključiti kako prihodi od poreza imaju važnu ulogu u ukupnim prihodima države. Čine više od polovice udjela u ukupnim prihodima poslovanja, a najveći udio ostvaren je u 2018. godini s čak 60,6%. U 2020. godini povećanje osobnog odbitka kompenziralo je padom prihoda.

Tablica 12. Porezni prihodi Republike Hrvatske u razdoblju od 2016. do 2020. godine (u milijunima kuna)

<i>Naziv</i>	<i>2016.</i>	<i>2017.</i>	<i>2018.</i>	<i>2019.</i>	<i>2020.</i>
<i>PRIHODI OD POREZA</i>	71.691	75.243	78.020	82.736	71.964
<i>POREZ I PRIREZ NA DOHODAK</i>	2.232	2.014	20,3	0	0
<i>POREZ NA DOBIT</i>	7.188	8.267	8.488	9.303	9.031
<i>POREZI NA ROBU I USLUGE</i>	61.666	64.568	69.161	73.072	62.582
<i>POREZI NA MEĐUNARODNU TRGOVINU</i>	404,9	382,7	349,7	360,5	350,0
<i>POREZ NA IMOVINU</i>	184,1	0	0	0	0
<i>OSTALI PRIHODI OD POREZA</i>	16,5	12,0	1,3	0,29	1,1

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici Ministarstva financija

Iz tablice 12. prikazani su ukupni prihodi od poreza te porezi koji čine ukupne prihode od poreza, porez i prirez na dohodak, porez na dobit, porezi na robu i usluge, porezi na međunarodnu trgovinu, povremeni porez na imovinu te ostali prihodi od poreza. Najveći ukupni prihodi od poreza su ostvareni u 2019. godini s porastom od 6,04% u odnosu na prethodnu 2018. godinu. Najveći udio prihoda od poreza čini porez na robu i usluge, odnosno prihod od PDV-a kojeg simbolizira jači rast osobne potrošnje, a najveći iznos ostvaren je isto tako u 2019. godini. Porez na imovinu je povremeni porez koji je ostvaren u 2016. godini. Što se tiče poreza i prireza na dohodak, u 2019. te 2020. godini on iznosi 0,00 kn jer uslijed primjene novog Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, isti prihodi od 2018. godine u cijelosti pripadaju jedinicama lokalne i područne samouprave. No, u 2018. godini još uvijek postoji određeni iznos prihoda od poreza na dohodak, odnosno

20,3 milijuna kuna od kamata na štednju obračunatih krajem prethodne 2017. godine koji pripada i dio je prihoda državnog proračuna 2017. godine.

Tablica 13. Prihod od poreza na dohodak te ukupni prihod od poreza za razdoblje od 2016. do 2020. godine (u milijunima kuna)

<i>Naziv</i>	<i>2016.</i>	<i>2017.</i>	<i>2018.</i>	<i>2019.</i>	<i>2020.</i>
<i>PRIHODI OD POREZA</i>	71.691	75.243	78.020	82.736	71.964
<i>POREZ NA DOHODAK</i>	2.232	2.014	20,3	0	0

Izvor: izrada autora prema podacima iskazanim na službenoj stranici Ministarstva financija

Zbog nedostatka podataka, a zbog kvalitetnije analize udjela prihoda od poreza i prireza na dohodak u ukupnim prihodima od poreza, obuhvaćeno je petogodišnje razdoblje od 2016. do 2020. godine. Iz tablice je vidljivo da su najveći prihodi od poreza na dohodak zabilježeni u 2016. godini, dok su najviši ukupni porezni prihodi zabilježeni u 2019. godini. Najniži iznos poreza na dohodak ostvaren je u 2018. godini, dok su najniži ukupni prihodi od poreza ostvareni u 2016. godini. Isto tako, najveći porast prihoda od poreza zabilježen je u 2019. godini gdje su prihodi u 2019. u odnosu na 2020. godinu porasli za 6,04% dok se najveći pad dogodio u 2020. godini za čak 13,02% što je posljedica povećanja osobnog odbitka.

Analizirajući kretanje poreza na dohodak u ukupnom udjelu prikupljenih poreza, uočen je značajan negativni pad u 2018. godini za čak 98,9% što se može pripisati donošenju novih izmjena u Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, isti prihodi od 2018. godine u cijelosti pripadaju jedinicama lokalne i područne samouprave.

Poreznim reformama se nastoji dodatno povećavati navedene prihode, no pad u 2020. godini nosi sa sobom i posljedicu povećanja osobnog odbitka.

9. ZAKLJUČAK

Svaka zemlja, bila ona članica Europske unije ili ne, ima drugačiji porezni sustav koji nastoji kontinuirano poboljšavati. Zbog toga se događaju česte porezne reforme i upravo je to dokaz kako ne postoji savršen porezni sustav nego svaka zemlja stvara porezni sustav kojim se nastoji voditi računa o dobrobiti građana i na taj način će takav porezni sustav biti savršen za njih.

Porez na dohodak dio je poreznog sustava te predstavlja jedan od najizdašnijih, ali i najznačajnijih poreznih oblika. Prilikom oporezivanja poreznih obveznika ovim poreznim oblikom, u obzir se uzimaju i osobne okolnosti poreznih obveznika, a ne samo visina dohotka. Upravo to i jest jedna od najvećih vrijednosti ovog poreznog oblika jer se može prilagoditi poreznoj sposobnosti poreznog obveznika. Danas se porez na dohodak smatra bitnim instrumentom prikupljanja prihoda odnosno jedna od glavnih funkcija poreza na dohodak jest prikupljanje osnovnih financijskih sredstava dostatnih za pokrivanje javnih potreba građana.

Porez na dohodak ima značajnu ulogu pri raspodjeli dohotka koja je poprilično komplicirana, a tome pridonose i učestale izmjene Zakona tijekom godina kojim se nastoji osigurati što jednostavniji i pravedniji sustav raspodjele poreza na dohodak, sustav financiranja decentraliziranih funkcija te prijašnji sustav fiskalnog izravnjanja jedinica lokalne i područne samouprave. Tako novim izmjenama Zakona o porezu na dohodak od 1. siječnja 2018. godine sav prihod od poreza na dohodak pripada jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, a u 2021. godini smanjene su stope oporezivanja porezom na dohodak.

Uspoređujući porez na dohodak u Republici Hrvatskoj i zemljama Europske unije, točnije s Austrijom i Slovenijom uočene su brojne razlike. Najveću prosječnu godišnju plaću ima zaposlenik Austrije dok najnižu plaću ima zaposlenik Hrvatske čija plaća ne čini niti polovicu prosječne plaće zaposlenika Austrije. Isto tako, zemlje se razlikuju po broju poreznih razreda te ujedno i pripadajućim poreznim stopama, po broju doprinosa iz plaće, kao i doprinosima na plaću i slično. Republika Hrvatska je promatrana zemlja koja ima najmanji broj doprinosa iz plaće, ali i na plaću zaposlenika.

Analizirajući porez na dohodak u Republici Hrvatskoj tijekom trogodišnjeg razdoblja, od 2018. do 2020. godine uočene su brojne izmjene, kao i variranje javnih prihoda i rashoda. Svakom izmjenom porezne stope nastoji se smanjiti porezno opterećenje poreznih obveznika, no to naravno ima negativnu posljedicu na državni proračun odnosno utječe na smanjenje prihoda

proračuna. Tijekom 2020. godine zabilježeni su najveći javni rashodi što se može povezati s utjecajem pandemije COVID-19 i mjerama zatvaranja gospodarstva. U 2020. godini nisu ostvareni veliki prihodi, a u odnosu na 2019. godinu smanjeni su za 6,29%. Zbog toga je država u 2020. godini ostvarila deficit te je jasno kako će se zbog novonastale situacije nastaviti trend rasta javnog duga i deficita.

Prihodi od poreza na dohodak čine više od polovice udjela u ukupnim prihodima poslovanja, a najveći udio ostvaren je u 2018. godini s čak 60,6%. U 2020. godini povećanje osobnog odbitka na 4.000, kn kompenziralo je padom prihoda. Nadalje, analizirajući kretanje poreza na dohodak u ukupnom udjelu prikupljenih poreza, uočen je značajan negativni pad u 2018. godini za čak 98,9% što se može pripisati donošenju novih izmjena u Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, isti prihodi od 2018. godine u cijelosti pripadaju jedinicama lokalne i područne samouprave.

U konačnici, bitno je steći povjerenje poreznih obveznika te pravednost i transparentnost poreznog sustava kako bi porezni obveznici što lakše prihvatili oporezivanje, ali i shvatili vrijednosti istog. Isto tako, važno je i pozivati porezne obveznike na etičnost te ravnopravnost prilikom plaćanja poreza.

Literatura

Knjige:

1. Bajo, A., Jurlina Alibegović, D. (2008). *Javne financije lokalnih jedinica vlasti*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Damjanović, M., Grulović, S., i dr. (2005). *Kratki komentar – Zakon o porezu na dohodak*. Zagreb: Zgombić & Partneri – nakladništvo i informatika d.o.o.
3. Janičev, Z. & Supić, J. (2016). *Hrvatski porezni sustav*. Zagreb: Denona d.o.o.
4. Jelčić, B. (2001). *Javne financije*. Zagreb: RRiF
5. Jelčić, B., Jelčić, B. (1998). *Porezni sustav i porezna politika*. Zagreb: Informator
6. Jurković, P. (2002). *Javne financije*. Zagreb: Masmedia
7. Republika Hrvatska, Ministarstvo financija, Porezna uprava (2012). *Hrvatski porezni sustav*. Zagreb: Institut za javne financije
8. Santini, G. (2017). *Dobitnici i gubitnici*. Zagreb: Rifin d.o.o.

Internetski izvori:

1. Hrvatska enciklopedija (2021). Porezi. Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49530> [pristupljeno: 17. travnja 2021]
2. Institut za javne financije - Porezni vodič za građane (2021). Porez na dohodak. Dostupno na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/3-04/3dohodak.pdf [pristupljeno: 17. travnja 2021]
3. Isplata.info (2021). Osobni odbitak za 2021. godinu. Dostupno na: <https://www.isplate.info/osobni-odbitak-olaksica-2021.aspx> [pristupljeno: 23. travnja 2021]
4. Institut za javne financije - Porezni vodič za građane (2021). Porez na dohodak. Dostupno na: http://www.ijf.hr/porezni_vodic/3-04/3dohodak.pdf [pristupljeno: 17. travnja 2021]
5. Kagor (2021). Porezna reforma 2021. – promjene propisa u primjeni od 01.01.2021. Dostupno na: <https://kagor.hr/racunovodstvo/porezna-reforma-2021-promjene-propisa-u-primjeni-od-01-01-2021/> [pristupljeno: 17. travnja 2021]
6. Ministarstvo financija Republike Hrvatske (2021). Državni proračun. Dostupno na: <http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-arhiva> [pristupljeno: 17. travnja 2021]
7. Ministarstvo financija Republike Hrvatske (2021). Proračun. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/86> [pristupljeno: 23. travnja 2021]

8. Narodne novine 127/2017. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, čl. 5. st. 2. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_12_127_2874.html [pristupljeno: 17. travnja 2021]
9. Narodne novine 127/00. Zakon o porezu na dohodak. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2000_12_127_2355.html [pristupljeno: 17. travnja 2021]
10. Narodne novine 115/16, 106/18, 121/19, 32/30, 138/29. Zakon o porezu na dohodak. Dostupno na: <https://www.zakon.hr/z/85/Zakon-o-porezu-na-dohodak> [pristupljeno: 17. travnja 2021]
11. Narodne novine 118/18. Uredba o visini minimalne plaće za 2021. godinu. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_10_119_2307.html [pristupljeno: 23. travnja 2021]
12. Narodne novine 20/2021. Državni zavod za statistiku – prosječna plaća zaposlenika Republike Hrvatske. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_20_484.html [pristupljeno: 14. lipnja 2021]
13. OECD (2021). Taxing wages. Dostupno na: https://read.oecd-ilibrary.org/taxation/taxing-wages-2021_83a87978-en#page1 [pristupljeno: 14. lipnja 2021]
14. Porezna uprava (2021). Godišnji paušalni dohodak od samostalnog rada. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/GodisnjiPausalniDohodakSamostaDj.aspx [pristupljeno: 22. travnja 2021]
15. Porezna uprava (2021). Porezi. Dostupno na: <https://www.poreznauprava.hr/Stranice/Naslovnica.aspx> [pristupljeno: 17. travnja 2021]
16. Porezna uprava (2021). Porezni sustav Republike Hrvatske. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx [pristupljeno: 17. travnja 2021]
17. Porezna uprava (2006). Dohodak od nesamostalnog rada. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Lists/mislenje33/Display.aspx?id=18039 [pristupljeno: 20. travnja 2021]
18. Porezna uprava (2021). Osobni odbitak. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/baza_znanja/Stranice/OsobniOdbitak.aspx [pristupljeno: 23. travnja 2021]
19. Računovodstvo, revizija i financije (2020). Izmjena poreznog zakona. Dostupno na: https://www.rrif.hr/objavljene_su_izmjene_poreznih_zakona-1841-vijest/ [pristupljeno: 22. travnja 2021]

Popis dijagrama, grafikona, slika i tablica

Popis dijagrama:

Dijagram 1. Državni porezi.....	7
Dijagram 2. Županijski porezi	8
Dijagram 3. Gradski ili općinski porezi	9
Dijagram 4. Porezi na dobitke od igara na sreću i naknade na priređivanje igara na sreću	13
Dijagram 5. Udio prihoda od poreza u ukupnim prihodima poslovanja.....	44

Popis grafikona:

Grafikon 1. Raspodjela poreza na dohodak od 1.1.2021. godine	11
--	----

Popis slika:

Slika 1. Kretanje osnovnog osobnog odbitka od 2001. do 2021. godine.....	19
--	----

Popis tablica:

Tablica 1. Propisani koeficijenti osnovnog osobnog odbitka	20
Tablica 2. Izmjena poreznih stopa prema pojedinim vrstama dohotka	25
Tablica 3. Godišnji paušalni dohodak za samostalnu djelatnost.....	29
Tablica 4. Porezni razredi i porezne stope u Sloveniji.....	32
Tablica 5. Doprinosi iz i na plaću u Sloveniji.....	33
Tablica 6. Porezni razredi i porezne stope u Austriji.....	34
Tablica 7. Doprinosi iz i na plaće u Austriji	35
Tablica 8. Primjer obračuna plaće zaposlenika poduzeća „ABC d.o.o.“	38
Tablica 9. Primjer obračuna plaće zaposlenika poduzeća „MATANA d.o.o.“	39
Tablica 10. Primjer obračuna plaće zaposlenika poduzeća „BE-MI d.o.o.“	40
Tablica 11. Horizontalna analiza ukupnih javnih prihoda i rashoda Republike Hrvatske u razdoblju od 2018. do 2020. godine (u milijardama kn).....	43
Tablica 12. Porezni prihodi Republike Hrvatske u razdoblju od 2016. do 2020. godine (u milijunima kuna).....	45
Tablica 13. Prihod od poreza na dohodak te ukupni prihod od poreza za razdoblje od 2016. do 2020. godine (u milijunima kuna).....	46